

АСІРАЦЕЛЫЯ "ЎСПАМІНЫ...":

Дух народа неўміручы. Але яго носьбіты, на жаль, смяротныя. 14 студзеня сышоў у іншы свет легендарны Мікалай Тарасюк. За свае восем з гакам дзясяткаў гадоў ён дасягнуў многага. Народны майстар Рэспублікі Беларусь, лаўрэат спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва, удзельнік незлічонах прэстыжных выставак, стваральнік уласнага музея "Успаміны Бацькаўшчыны"... Рэгаліі можна пералічваць доўга, але самы галоўны жыццёвы даробак разбярэ, падзецца, яшчэ толькі чакае асэнсавання і падзякі сучаснікаў...

На адным з апошніх здымкаў Мікалай Тарасюк — у створаным ім музеі.
Фота Кастуся АНТАНОВІЧА

НЕ СТАЛА АПОШНЯГА ЖЫХАРА ВЁСКІ СТОЙЛЫ

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Тэндэнцыі

19 студзеня на сцэне Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы адбудзецца ўрачыстая цырымонія ўручэння ганаровых дыпламаў кіраўнікам і прадстаўнікам шматлікіх арганізацый, кампаній ды прадпрыемстваў розных формаў уласнасці за аказанне цягам 2014 года бязвыплатнай, або, лепш сказаць, мецэнацкай падтрымкі ўстановам культуры. А ўчора, 16 студзеня, з нагоды запланаванай падзеі ў Купалаўскім была зладжана выязная прэсканферэнцыя з удзелам першага намесніка міністра культуры Беларусі Ірыны Дрыга і кіраўнікоў шэрагу рэспубліканскіх устаноў культуры.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Падаецца, яшчэ зусім нядаўна — пазалетась — у Беларусі ўпершыню ўшанавалі мецэнатаў у сферы культуры. А ўжо сёння без перабольшання можна сказаць аб тым, што названая акцыя, правядзенне якой прадугледжвае Дзяржаўная праграма "Культура Беларусі" на 2011 — 2015 гады, яскрава засведчыла сваю значнасць ды запатрабаванасць.

Мецэнатаў плануюць ушаноўваць штогод

Так, па словах Ірыны Дрыга, у панядзелак ганаровыя дыпламы "Мецэнат культуры Беларусі" атрымаюць прадстаўнікі больш як 40 кампаній і арганізацый, якія цягам 2014 года накіроўвалі бязвыплатную фінансавую дапамогу арганізацыям сферы культуры. А гэта ні многа, ні мала — прыкладна 50 мільярдаў рублёў. Лічба, што і казаць, унушальная. Так што, перафразуючы вядомага пісьменніка, сёння смела можна сказаць: мецэнат у Беларусі — гэта гучыць горда!

За кошт гэтай спонсарскай дапамогі падтрымліваюцца такія значныя праекты, як Мінскі міжнародны кінафестываль "Лістапад", Міжнародны фестываль мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску", міжнародныя фестывалі Юрыя Башмета і Уладзіміра Співакова. Значная частка сродкаў выдзяляецца спонсарамі на правядзенне Дзён культуры Беларусі за мяжой, арганізацыю гастролей айчынных творчых калектываў у іншых краінах,

Лічбы ўнушальныя: каля 50 мільярдаў

удзел беларускіх дэлегацый у міжнародных фестывалях ды выстаўках, адраджэнне помнікаў гісторыка-культурнай спадчыны, арганізацыю буйных выставачных праектаў міжнароднага ўзроўню. Акрамя таго, летась дзякуючы сродкам спонсараў была адкрыта і новая экспазіцыя ў Мемарыяльным комплексе "Брэсцкая крэпасць — герой".

Як адзначыў у сваім выступленні генеральны дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея краіны Уладзімір Пракапцоў, спонсарскія ды мецэнацкія сродкі сёння дазваляюць ладзіць шэраг буйных музейных праектаў. Напрыклад, адзін з іх — "Дзесяць стагоддзяў культуры Беларусі" — зацікавіў не толькі жыхароў нашай краіны, а і многіх замежных гасцей з Расіі, Латвіі, Літвы, Польшчы... Акрамя таго, дзякуючы мецэнацкай падтрымцы ў 2014 годзе Нацыянальны мастацкі музей упершыню прэзентаваў у сталіцы Венгрыі — Будапешце — буйную выстаўку, дзе былі

прадстаўлены беларускія прыватнаўласныя і каталіцкія абразы XVII — XIX стагоддзяў.

Пра важнасць ды неабходнасць мецэнацкай падтрымкі казаў і дырэктар Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы Павел Палякоў. Ён зазначыў, што дзякуючы стварэнню пры ўстанове культуры апякунскага савета ды працы з мецэнатамі купалаўцам летась удалося, да прыкладу, з'ездзіць у замежныя гастролі. Прычым не ў бліжэйшую суседнюю краіну, а ў Парыж, дзе айчынныя артысты прадэманстравалі французам вядомы спектакль "Пан Тадэвуш" паводле твора нашага знакамітага земляка Адама Міцкевіча.

Па словах намесніка генеральнага дырэктара Вялікага тэатра Беларусі Валерыя Гедройца, галоўным спонсарам яго ўстаноў сёння можна, без перабольшання, назваць дзяржаву. Менавіта дзякуючы бюджэтнаму фінансаванню абноўлены будынак і сучасная матэрыяльна-тэхнічная

база галоўнай опернай і балетнай установы краіны выклікаюць сапраўднае захапленне не толькі ў беларусаў, але і ў шматлікіх замежных гасцей. У той жа час, мецэнацкія сродкі дазваляюць ладзіць шэраг новых праектаў. Напрыклад, "Мінскі міжнародны Калядны оперны форум" ці знакамітыя ўжо ў многіх "Вечары Вялікага тэатра ў замку Радзівілаў". Летась упершыню — і таксама дзякуючы мецэнацкай падтрымцы — у тэатры прайшоў фестываль "Балетнае лета ў Вялікім". Дарэчы, дадзеную культурную акцыю плануецца ладзіць штогадова...

Заканчэнне артыкула
чытайце на старонцы 4,
а працяг тэмы —
на старонках 2 — 3.

Акцэнт тыдня

Пытанне — у матывацыі

Крытыкаваць дзейнасць грамадскага фонду “Любчанскі замак” апошнім часам стала папраўдзе добрым тонам сярод усіх, хто далучаны да тэмы рэстаўрацыі альбо аховы спадчыны. Безумоўна, крытыкі маюць рацыю — прынамсі, дэ-юрэ, паводле тых жорсткіх (і, на жаль, толькі “унутрыцэхаўных”) законаў, якія існуюць у гэтай сферы дзейнасці. Сапраўды, звастак пра замак захавалася зусім вобмаль. Ці не ўвесь наяўны матэрыял датычыцца таго адносна нядаўняга перыяду, калі ацалелыя вежы сталі дэкаратыўнымі элементамі сядзібна-паркавага ансамбля, што з’явіўся на месцы былой фартэцыі. Аднак кіраўнік фонду Іван Пячынскі, відавочна, прагне адрадыць менавіта замак, а не сядзібу. За гэта яго і не любяць...

Ілья СВІРЫН

Без сумневу, папрокі былі б цалкам да месца, каб валанцёры прыйшлі ў добра захаваны пейзажны парк ды пачалі будаваць сцены на месцы выкарчаваных вежавых прысад. Але бяды тут у наступным: адноўленае прасла замакавага мура (а яно, як кажуць, досыць “гіпатэтычнае”) не здатнае перашкодзіць панам спазіраць са свайго гаўбца прыгожыя паркавыя краявіды з кубкам кавы ў руцэ. Па той прастай прычыне, што і панюў няма, і парку, і гаўбца, і кавы... Затое ёсць няглы будынак, які некалі быў прыгожым неагатычным палацам. Рэканструкцыя савецкіх часоў пераўтварыла яго ў тыпавы гмах, і статус помніка рэспубліканскага значэння ён, гэтуна, атрымаў толькі “дзеля ветлівасці” — у складзе ансамбля. А непадалёк паціху рассыпаліся ў друз нікому не патрэбныя парэшткі вежы. Пра тое, колькі самазвалаў смецця адтуль было вывезена, спытайцеся ў самога Пячынскага.

■ Ёсць індывідуум з выразнай суб’ектнасцю і прагай да дзеяння (а такія людзі чамусьці заўсёды нейкія “нефарматныя”) — праблема! Няма індывідуума — руіны, зарослыя хмыззём... І што лепш?..

Значыць, у дадзенай сітуацыі ў любым выпадку давалося б кіравацца прынтцыпам не захавання, але рэканструкцыі. А ён апырэры парушае аўтэнтыку. Бо статус-кво — відавочна, не той статус, які павінны мець гэтыя кручы па-над Нёманам.

І вось тут немінуца ўступаюць у сілу параметры аксіялагічнага кшталту: што і навошта аднаўляць? Я не псіхолаг, але... Мяркую, для спадара Пячынскага матывацыя была самым важным фактарам: аднаўляць менавіта замак, і кропка! Думаецца, ён адзін такі? Ды нічога падобнага!

Свежы прыклад: у Вільнюсе аднавілі вялікакняжакі палац, страчаны нават не за дзедам-шведам, а яшчэ раней. З Катэдрай, якая ў сваім цяперашнім выглядзе (і, здаецца, нават габарытах) з’явілася праз колькі стагоддзяў па знікненні замка, “навадзел” карэлюе прыблізна так сама, як бегемот у клет-

цы са спланом: іх не павінна быць побач. Дый нават не ў тым справа. У цэнтры Вільнюса ёсць тры закінутыя касцёлы (у дадатак, з кляштарнымі комплексамі). Усутыч да ўнікальнага аднавежавага ўзору віленскага барока (аўгусцінкі) мясцовыя жыхары паркуюць свае аўто, ці не найлепшы твор Глаўбіца (місіянеры) не знойдзеш ні на якіх туркартах, а кляштар візітантак, што акурат насупраць, яшчэ да нядаўняй пары быў турмой, а цяпер — і ўвогуле немаведама што. Тым не менш замест рэвіталізацыі згаданых гістарычных помнікаў, было вырашана адбудаваць даўно нясны — але менавіта вялікакняжакі! — замак. Аксіялогія.

Метадалогія? — рыфмуецца вы. Ды ладна! Няўжо нехта “пёкса” на гэты конт у Тыкоціне? Замка на Беласточчыне не было, замак там з’явіўся — нармальны замак, прыгожы, на “нейкіх там” падмурках. Тыя, хто нешта ведае пра Венецыянскую хартыю рэстаўрацый, білеты ўсё адно не купляюць, бо імкнучыся праспізнаць па службовых пасведчаннях.

Ці павінна так быць? Пытанне, ізноў жа, філасофскае, асабліва ў праекцыі на нашу рэчаіснасць. А як павінна быць? Ёсць індывідуум з выразнай суб’ектнасцю і прагай да дзеяння (а такія людзі чамусьці заўсёды нейкія “нефарматныя”) — праблема! Няма індывідуума — руіны, зарослыя хмыззём... І што лепш?

На Беларусі з’явіўся першы прыклад эфектыўнай грамадскай ініцыятывы ў сферы аховы спадчыны, і замест усеагульнай падтрымкі, папулярызацыі, пераймання, альбо, прынамсі, спакойнага разумення (урэшце, прымяніць з усёй жорсткасцю заканадаўства можна і да згаданых ужо руін — нехта ж з’яўляецца іх фармальным гаспадаром і таму павінен хоць неяк захоўваць!), ён выклікае атакі з розных бакоў. Каго і ў якім напрамку гэта можа матываваць?

У рэшце рэшт, варта супакоіцца, прынамсі, таму, што нічога прынцыпова незваротнага фонд, насамрэч, не робіць. Аднавядна, “паразумнелыя нашчадкі” некалі здолеюць знесці той гіпатэтычны купал, разабраць прасла і аднавіць усё, як было, — ці, прынамсі, як павінна быць “па навуцы”. Калі, вядома, знойдуцца такія самыя шаленцы, як той Пячынскі...

Сцісла: лічбы, факты, цытаты

452,9

тысячы еўра атрымае Брагінскі раён у выглядзе гранта Еўрапейскага саюза на 4-гадовую праграму развіцця сеткі сямейных клубаў. Сярод мэт апошніх — развіццё традыцый і культуры, арганізацыя сацыяльнага ды культурнага жыцця ў вёсках і раёне.

Маладзёжны парламент

Мінскай вобласці, што распачне працу ў Год моладзі ў складзе 57 членаў, мусіць стаць эфектыўным інструментам у плане распрацоўкі ды рэалізацыі ініцыятыў дзяцей і моладзі, у тым ліку ў культурнай палітыцы.

Статус акцыі

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў на адкрыцці акцыі “Брэст — Культурная сталіца Беларусі-2015” зазначыў: “Сімвалічна, што Брэст прыняў гэтую эстафету ў год 70-годдзя Перамогі над фашызмам. Подзвіг абаронцаў Брэскай крэпасці залатымі літарамі ўпісаны ў гісторыю Вялікай Айчыннай вайны. Таму адным з галоўных мерапрыемстваў акцыі будзе святкаванне 50-годдзя прысваення Цытадэлі звання “крэпасць-герой”. Таксама кіраўнік Міністэрства культуры сказаў: “Упэўнены, што асноўныя задачы акцыі — актывізацыя творчай ініцыятывы і мастацкага жыцця, прэзентацыя культурнай самабытнасці і павышэнне турыстычнай прыцягальнасці рэгіёна — будучы паспяхова выкананы”.

Грошы на экспанаты

ды дабрачынныя мэты будучы збіраць у новым фармаце. Так, у адрэстаўраванай сядзібе фаміліі Агінскіх вырашылі 17 студзеня правесці “Баль у Паўночных Афінах”.

"Белыя Росы. Вяртанне"

трапілі, сярод іншых фільмаў, у спіс найбольш частых запытаў беларусаў пад час навагодніх святаў у адным з папулярных інтэрнэт-пошукавікаў.

Стан душы ці дабрачыннасць?

Нагадаю, што слова “мецэнат” паходзіць ад імя рымскага багацея, паплечніка імператара Аўгуста — Мецэната (памёр у 8 годзе да н.э.), які падтрымліваў паэту ды мастакоў, у тым ліку Вяргілія і Гарацыя. Існуюць сінонімы мецэнатства: дабрачыннасць, спонсарства, філантропія, спрыянне мастацтву. Але ж гэта трохі розныя рэчы, хаця значэнні слоў падобныя.

Барыс КРЭПАК

Мецэнатства як маральны матыў (альтруізм, літасціваць, грамадзянская пазіцыя, мода, асабістае задавальненне ад дабрачыннага ўчынку) больш вузкае паняцце. Раней існавалі два віды мецэнатства. Першы — мецэнат-арганізатар, які даваў свае грошы на ўтрыманне дзеячай культуры, мастацкіх калектываў, як гэта рабілі, скажам, Канстанцін Станіслаўскі ці Сава Марозаў. Другі — мецэнат-калекцыянер: ён купляў творы мастацтва, збіраў калекцыі і перадаваў іх грамадству,

Дэталёны разгляд

Што да ў кантэксце

дзяржаве, як браты Трацяковы, Шчукіны ды Марозавы.

У наш час мецэнатства трансфармавалася ў дзяржаўную і прыватную дзейнасць, як правіла, дабрачынную. Некаторыя лічаць, што гэта і ёсць мецэнатства, толькі ў новых, нетрадыцыйных, формах, а той рэінкарнацыі мецэнатства, якое існавала на працягу мінулых стагоддзяў, не існуе. З гэтым я магу пагадзіцца, калі гаворка ідзе пра беларускую выяўленчую творчасць, бо сапраўдных мецэнатаў, на жаль, у нас няма, таму, мабыць, не існуе і дзяржаўнага закону, умоўна кажучы, “Аб мецэнатах і мецэнатстве”. Здаецца, і ў Расіі яго няма, хаця размовы пра гэта ідуць даўно.

Нельга лічыць мецэнатам таго багатага чалавека, які па-сапраўднаму дапамагае мастаку зладзіць выстаўку, выпусціць альбом ці каталог, але за гэта атрымлівае і рэкламу, і своеасаблівы імідж інтэлектуала, і, канешне ж, абавязковы “падарунак” ад творцы ў выглядзе карціны, гравюры, скульптуры, габелена... Мецэнатства, па вялікім рахунку, як гістарычная форма механізма падтрымкі культуры і мастацтва — гэта дзейнасць прыватных людзей, знаўцаў, якія бескарысліва падтрымліваюць мастакоў матэрыяльна альбо іншымі сродкамі, дазваляючы ім свабодна, не думачы пра кавалак хлеба, тварыць, незалежна ад таго, чаго патрабуе ад яго мастацтва дабрадзей. Мецэнатства — гэта стан душы, бескарыслівае каштоўнасць, якая не патрабуе нічога ўзамен. Дзе ж вы сёння знойдзеце такога чалавека? Канешне, багатыя людзі ў нас ёсць, і іх няма. І яны купляюць карціны для сваіх кватэр, офісаў ды катэджаў, але, у асноўным, працуюць толькі на сябе, іх дзейнасць нават з вялікай нацяжкай нельга аднесці да мецэнатства.

Я зараз не кажу пра некаторыя буйныя банкі ды іншыя структуры,

дзякуючы якім ладзяцца музейныя айчыныны ды замежныя выстаўкі, вяртаюцца на радзіму шэдэўры напаяўзбытых мастакоў — нашых землякоў, рэстаўруюцца класічныя творы і г.д. Гэтае своеасаблівае спонсарства — не столькі адплата за нейкую рэкламу, як хтосьці думае, колькі імідж, што прыносіць грамадскі ды сацыяльна-культурны аўтарытэт такім дабрачынцам, маральнае значэнне якога бывае даражэйшым за грошы. Іміджавая самаацэнка ў сучасным свеце, памножаная на грамадзянскую пазіцыю ды патрыятызм, мае вялікае значэнне. Хто будзе спрачацца?..

А што да ўласна сённяшняга жыцця, так бы мовіць, мецэната ў кантэксце беларускага выяўленчага мастацтва, то пытанне гэтае застаецца адкрытым. Беларуская культура, як і раней, існуе на дзяржаўныя датацыі, праўда, не такія вялікія, як раней, калі мастакі жылі ды тварылі на сродкі ад дагавораў, закупак, заказаў ад буйных арганізацый, прадпрыемстваў ды іншых структур, для якіх выяўленчая культура штосьці значыла. І што будзе далей, я не ведаю. Для даведкі: прыкладна 40 мільярдаў долараў у год у ЗША сёння траціцца на мастацтва, але ўсе гэтыя грошы — ад мецэнатаў...

Безмецэнаткая, кажаце?

Мабыць, сёння яшчэ можна казаць пра тое, што сфера культуры выжыве і без дабрадзей-мецэната, і без спонсарскіх грошай, і без грантаў... Бо выдаткі на сферу закладаюцца ў шматлікія раённыя ды абласныя бюджэты, а таксама фінансуюцца дзякуючы некаторым рэспубліканскім ды міжгалоўным праграмам...

Юры ЧАРНЯКЕВІЧ

Але гэта сёння. Заўтра ўсё будзе іначай. Заўтра безмецэнаткай культура, на мой погляд, быць проста не зможа. Бо, што ні кажы, а дзяржаўнае фінансаванне — гэта той мінімум, які дазваляе шматлікім установам культуры краіны выжываць, а не дыхаць на поўныя грудзі, ладзячы маштабныя імпрэзы. А як кіраўніку РДК ажыццявіць новы буйны праект ці як запланваць абнаўленне матэрыяльнай базы або экспазіцыі ў музеі, калі грошай, як кажуць, кот наплакаў?

Вось тут і павінна прыходзіць на дапамогу дзяржаўнаму фінансаванню спонсарская, мецэнатская ці грантаўская падтрымка. Але каб яе займаць, трэба быць крэатыўным, думаць на перспектыву, ствараць канкурэнтаздольныя прадукты... Ці ў кожнага так атрымаецца? Сумняваюся. Што ж, тады такому чалавеку — ці ў горадзе, ці на сяле — застаецца толькі наракаць на лёс, чакаючы, як манны нябеснай, бюджэтных грошай...

Акрамя таго, варта сказаць і вось пра што. Развіццё мецэнатства ды спонсарства ў Беларусі, на маю думку, залежыць ад развіцця ініцыятыўнасці ў рэгіёнах, раённых цэн-

Удакладненне

Па тэхнічных прычынах у календары “К”, што выйшаў у № 1 за 2014 год, быў недакладна падпісаны здымак на старонцы 4. Чытаць падпіс пад фота неабходна так: “На фота Ірыны ГЛУШЭЦ, прадастаўленым Гомельскім абласным цэнтрам народнай творчасці...” і далей па тэксце.

трах, сельскіх паселішчах. І я кажу не толькі пра ініцыятыўнасць культурна-работнікаў. Калі ў краіне будзе менш перашкод на заканадаўчым узроўні для развіцця малага і сярэдняга бізнесу, калі ў сельскай мясцовасці ці ў малых гарадах будуць адкрывацца прыватныя крамы, майстэрні, невялікія прадпрыемствы, тады і справа мецэнатства ды спонсарства ў сферы культуры будзе толькі пашырацца. Бо менавіта мясцовы бізнесмен, а не сталічны ці замежны прадпрыемальнік найбольш зацікаўлены ў рэгіянальных або раённых праектах. Ды, вядома ж, у рэкламе свайго — хай сабе і малага ды пакуль што недастаткова вядомага — прадпрыемства. І гэта той шлях, па якім, зрэшты, мы паступова і ідзем...

Квас як рухавік культуры

Пабываўшы за год у розных кутках краіны, сустракаючыся з работнікамі ўстаноў культуры, якія з'яўляюцца "візітоўкамі" гарадоў, і, як той казаў, радавых, спачатку цікавіўся, ці аказваюць ім якую-небудзь фінансавую/матэрыяльную дапамогу спонсары аль-

мецэнатаў пад любыя праекты ў галіне сучаснай музыкі. Вось і ў дадзены момант вядуцца пошукі такіх добраахвотаў для прэстыжнай прэміі, арганізаванай прафесіяналамі. А ў мінулым годзе аналагічная аўтарытэтная ўзнагарода і зусім спачыла...

Ау, спонсары-мецэнаты (ці як там звярнуцца?!).

Мецэнаты яшчэ ў школу ходзяць

Калі наша культура дачакаецца высакароднага фундатора? Пытанне яшчэ тое. Давайце спачатку з дапамогай слоўніка ў тэрмінах разбяромся. Мецэнат дапамагае творцам добраахвотна і з асабістых сродкаў. Апошнія словы — ключавыя. Таму гаворка — не пра недаканалую прававую базу, што замінае развіццю айчыннага мецэнатства, а пра маральны кодэкс, да якога яшчэ дарасці трэба.

Яўген РАГІН

мецэната культуры...

бо мецэнаты са структур дзяржаўных ці прыватных. І вясветліў, што хоць неяк у гэтым пытанні шанце ўстановам менавіта буйным. Як правіла, дапамога гэтая ўяўляе з сябе не грашовыя ўліванні на пастаяннай аснове або пад нейкае пачынанне, а прадукцыю, якая вырабляецца або дэстабілізуюцца канкрэтным прадпрыемствам. Абутак, адзенне, тэкстыль, драўніна, канцэртныя прылады, кандыгарскія вырабы, квас — нешта з гэтага пераліку спатрэбіцца і непасрэдна ў працы, і ў якасці прызоў на мерапрыемствах.

Алег КЛІМАЎ

Нешта дапамагае пучэйкамі для дзяцей у летнікі, купляе пад заказ інструменты, набывае творы мастацтваў. Гэта значыць, нельга сказаць, што мецэнатства ў сферы культуры адсутнічае ў нас "як клас". Іншая справа, што партнёрства такое носіць, на мой погляд, характар з'яўляецца спарадычным і не надта маштабны: сёння фабрыка выконвае і перавыконвае план, значыць, падтрымка будзе, заўтра паўсталі праблемы — прабачце. Ну а калі спусціцца на ўзровень устаноў культуры звычайных, то там аб дабрачыннасці амаль і не марач. Таму з нейкага моманту я і перастаў цікавіцца глупствамі, на штат: а хто ў вас лічыцца ў філантропах?..

Мяркуючы па тэлебачанні і газетах, рэкламных расцяжках ды стэндах, прадпрыемстваў і кампаній, гатовых ахвяраваць, субсідаваць, інвеставаць, у краіне навалал. Вось толькі мае прыяцелі, якія займаюцца музычнай інтэрнэт-журналістыкай ды ўзначальваюць вядомыя і масава наведвальныя беларускія парталы, кожны раз з цяжкасцю знаходзяць

Так што нашы мецэнаты, у лепшым выпадку, яшчэ ў школе вучацца. Мо я памыляюся і дзесьці ёсць заможны чалавек, які без дуршэўнага болю ахвяруе паціху на аднаўленне зруйнаваных замкаў, стварэнне мастацкіх галерэй (не для сябе, а для кагосьці) і падтрымку вясковай культуры? Калі ёсць такія, прывядзіце мяне да яго, я жадаю бачыць гэтага чалавека!

Больш акрэслена выглядае сітуацыя са спонсарамі, інакш кажучы, з фізічнымі ці юрыдычнымі асобамі, якія фінансуюць культуру і мастацтва дзеля асабістага піяру ці рэкламы свайго прадпрыемства. Думаю, не памыляюся назаву кіраўніка аднаго з банкаў Віктара Бабарыку. Праўда, пра піяр і рэкламу ён амаль не згадвае, бо на першае месца вылучае тое, што ягоны бізнес — сацыяльна арыентаваны. Па мне, дык другое непарыўна звязана з першым. Але не гэта галоўнае. Справа ў тым, што вось якраз спонсарству не надта спрыяе заканадаўства.

Застаюцца спонсары, так бы мовіць, дробнага гатунку. Кіраўнікі раённых сельгаспрадпрыемстваў, напрыклад. Штогод яны выдаткоўваюць пэўную суму, скажам, на навагоднія падарункі для клубных ранішнікаў з той простае прычыны, што хто ж дзецям адмовіць? Раз-пораз той-сёй з такіх кіраўнікоў прадставіць самадзейным артыстам транспарт для гастролей ці закупіць фарбы для абнаўлення бібліятэчнага фасада. Такое фундатарства, як правіла, не рэкламуецца, бо, на добры лад, павінна стаць не выключэннем, а нормай. Але ж для нормы прыбыткаў бракуе. А рэкламаваць нішчымніцу — сорамна. Самае галоўнае тут — не маральны закон, а папярковы. Пры адсутнасці апошняга спонсарам быць нявыгодна...

Працяг тэмы чытайце на старонцы 4.

Зваротная сувязь: рэплікі і каментарыі

Папраўдзе творчы

Арганізацыя Маладзёжнага тэатра — працяг гісторыі стварэння сталічных і абласных труп.

Сістэма дзяржтэатраў у нас складалася з улікам грамадска-палітычнай запатрабаванасці. Прычым "Спачатку — пастанова, затым — фарміраванне" вызначаў арганізацыйна-творчыя ініцыятывы выканаўцаў.

Але ў гэтым выпадку ўнікальная ініцыятыва Міністэрства культуры БССР і асабіста міністра Юрыя Міхневіча: стварыць тэатр не на аматарскай аснове (што таксама добра), а на конкурснай (пробы рэжысёраў, творчых груп, курсаў Тэатральна-мастацкага інстытута). У выніку першая драматычная трупа Маладзёжнага была сфарміравана з выпускнікоў вядучых тэатральных школ колішняга СССР. Акрамя навучэнцаў маскоўскай школы (а былі прагляды студэнтаў у Мінску, Маскве, Кіеве ды іншых гарадах) тут апынуліся і некаторыя артысты нашага ТЮСа. Сярод іх — такія вядомыя прозвішчы, як Журавель, Нікіценка, Хрысціч, Емяльянаў, Шароў. Некаторыя з іх "не прыжыліся" на беларускай глебе. Тым жа, хто застаўся, сталі прыкметнымі фігурамі ў тэатры, на тэлебачанні...

30-годдзе — важная вяха ў жыцці калектыву. Падсумоўвае дата не толькі дасягненні, але і пралікі ў працы. Апошніх, як заўсёды, нямала ў людзей творчых, бо кожны дзень іхняга жыцця — гэта спазнанне нязвяданага. Ну а дасягненні Маладзёжнага тэатра сёння відавочныя. Ён упершыню, па-сапраўднаму, займае свой дом: цудоўнае прафесійнае памяшканне. На сцэне ідуць спектаклі рэжысёраў розных пакаленняў і творчых прыхільнасцей. У акцёрскім складзе дамінуюць індывідуальнасці. Значыць, сталенне і гады не прайшлі дарма: наперадзе — планы, надзеі, праблемы, вядома ж, а таксама — адкрыцці. Усё, як і павінна быць у папраўдзе творчым калектыве.

Рыгор БАРАВІК, прафесар Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, старшыня камісіі па наборы трупы, першы галоўны рэжысёр Дзяржаўнага маладзёжнага тэатра Беларусі

Онлайн-чытанні

За савецкім часам вялася філасофска-эстэтычная спрэчка паміж "фізікамі" і "лірыкамі". Сёння, у XXI стагоддзі, такую спрэчку вядуць кніга і Інтэрнэт.

Кніга не павінна супрацьстаяць Інтэрнэту, наадварот! І я быў проста захоплены, калі нядаўна глядзеў онлайн-чытанні знакамітага твора Льва Талстога "Анна Карэніна". Мяне крануў гэты марафон, што вёўся ў Парыжы, Лос-Анджэлесе, Маскве, Новасібірску, у час якога 700 чалавек на працягу 30 гадзін у прамым эфіры чыталі твор. Раней, сумесна з Іспанскай каралеўскай акадэміяй, ажыццяўляўся падобны праект, у выніку якога былі прачытаны 2 149 урыўкаў з "Дон Кіхота" Сервантэса, што пасля зманціравалі ў цэласны ролік.

Як педагог лічу, што падобныя марафоны павінны стаць пастаяннымі і ў Беларусі. Наша пісьменства можа пахваліцца сваімі геніямі Слова: Караткевіч і Быкаў, Мележ і Чорны... Гэты спіс можна доўжыць. Прычым кожны рэгіён можа чытаць творы земляка.

Упэўнены, што праект "Анна Карэніна" адраджае сямейныя чытанні. Ну а віртуальны марафон — рэклама, каб прачытаць раман у кніжным варыянце. Ці перачытаць наноў!..

Канстанцін КАРНЯЛЮК, педагог

"Новы год на ТБ і Леў Талстой" / № 2

Oleg Chechenev : "Наконт "Старых песень пра галоўнае" — згодзен на 100%. Але з наступным пасахам не пагаджуся: "Усё роўна, глядач хоча ўбачыць тое, як ён старэе разам з героямі сваёй маладосці". Мяркую, аўтар не патрапіў у яблычак. "Героі маладосці" і ў маім маладым веку з нацяжкай падпадалі пад вызначэнне "маладыя выканаўцы". А праз гады глядзець на працу пластывых хірургаў, па трапным вызначэнні аднаго блогера, ужо не з рукі. Мо сапраўдныя маладыя выканаўцы, новыя галасы ды песні змогуць неяк ажывіць такую сонную з'яву, як "навагодні агенчык"?"

Фотасюжэт нумара

Новы старт

12 студзеня Брэст афіцыйна атрымаў статус Культурнай сталіцы Беларусі-2015 у сценах Акадэмічнага тэатра драмы. На ўрачыстае мерапрыемства, каб павіншаваць брэстчан, з'ехаліся госці з усёй краіны і з замежжа. А са сцэны старт традыцыйнай рэспубліканскай акцыі давалі міністр культуры нашай краіны Барыс Святлоў і старшыня Брэскага гарвыканкама Аляксандр Рагачук. Ну а "вішняя на торце" сталі выступленні знакамітых музыкантаў ды спевакоў у рамках закрыцця чарговага Міжнароднага фестывалю "Студзеньскія музычныя вечары".

Аліна САЎЧАНКА / Фота аўтара і Алены ГАРМЕЛЬ

Лаўрэат міжнароднага конкурсу Уладзімір Дулаў (фар-тэліна) і Сімфанічны аркестр Акадэмічнага тэатра драмы пад кіраўніцтвам Аляксандра Сасноўскага.

Барыс Святлоў уручае Аляксандру Рагачуку сімвалы эстафеты культурных сталіц.

Грузінская госпа "Студзеньскія музычныя вечары" — лаўрэат міжнароднага конкурсу Кіцван Гавашлі (Сапрана).

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце "Культура" звяртайцеся па тэлефоне + 375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41, альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by.

Дзяжурны па нумары

Дык чым натхняліся?

Неяк меў я гаворку з чалавекам, які ў савецкі час навучаўся кіназнаўству ў славытым ВГІКу. Практыку разам з іншымі студэнтамі сцэнарна-кіназнаўчага факультэта ён праходзіў у часопісе "Советский экран". Практыкантам даручалася працаваць з лістамі чытачоў. А лісты, паводле слоў майго суразмоўцы, часта былі прыблізна наступнага зместу. Вось герой фільма атрымаў ліст ад сваёй любай, усхваляўся, адразу кінуўся на вакзал — і паляцеў на крылах каханьня ў іншы канец краіны...

Пётра ВАСІЛЕЎСЬКІ

Усё гэта вельмі рамантычна і выціскае слязу, пісалі гледачы, але як жа прапіска-выпіска, звальненне з работы на падставе заявы, якая мусіць быць пададзена за два тыдні, зняцце з ваеннага ўліку? Не можа савецкі чалавек, як яму гэта ні карцела б, сарвацца з месца, не выканаўшы тых або іншых адміністрацыйных працэдур. Бо інакш ён рызыкуе нарвацца на вялікія непрыемнасці, а людзі ў большасці сваёй — нармальныя прагматыкі і ніякія не мазахісты, што на сваю галаву прыгод шукаюць. Фактычна чытачы цытавалі Станіслаўскага, ягонае славуце "Не веру!", бо іхні ўласны досвед не стасоўваўся з пабачаным на экране.

Гэтую даўнюю размову я згадаў, паглядзеўшы "Белыя Росы. Вяртанне": Беларусь, намаляваная на экране, і Беларусь, якую я ведаю, у маёй сьведомасці не сумяшчаюцца.

Сюжэт фільма — прасоўванне замежным інвестарам праекта пабудовы недзе ў маляўнічых мясцінах нашай краіны (нават калі гэта не Нарачанскі край, Браслаўшчына, Бярэзінскі запаведнік) гэткага Лас-Вегаса. Каб здзейсніць задуманае, замежнаму багацею трэба дамагчыся згоды мясцовага начальства ўзроўню старшынні сельсавета і некалькіх сталага веку жыхароў вёскі, што фактычна памерла, а яны тут усё жывуць і нікуды з'язджаць не хочуць. Прычым інтарэсы замежнікаў чамусьці прадстаўляюць дзялікі (мяркуючы па паводзінах у кадры) мясцовага гатунку, якіх буйны шануючы, нават на парог не пусціць.

Умоўна адмоўныя героі фільма дзейнічаюць нахрапам, наскокам. Тое, што яны робяць, падпадае пад вызначэнне "рэйдарскі захоп". І той "захоп" — не з нашай рэчаіснасці з'ява. У Беларусі падобны праект мусіў бы прайсці сур'ёзную экспертызу, потым — атрымаць згоду уладных структур, пасля чаго ўсе арганізацыйныя моманты былі б вырашаныя законным шляхам. У нас — так. Можна, у Расіі, на паказ у якой, падаецца, больш разлічаны фільм, інакш? Але, мяркую, што і там завядзёнка аналагічная, калі закрутаны інтарэсы дзяржавы. Ізноў жа, не зразумела, навошта будаваць "Лас-Вегас" у запаведніку і такім чынам знішчаць апошні, калі разумнае выкарыстанне некранутай прыроды можа быць вельмі выгаднай, грашовай справай. "Лас-Вегас" лепш ставіць там, дзе ўжо ёсць прыстойная транспартная інфраструктура ды інфармацыйныя камунікацыі.

У штучных варунках, прыдуманых аўтарамі карціны, людзі атрымаліся ненаaturalнымі, схематычнымі, а ўчынкі іхнія пазбаўлены як псіхалагічнай, так і побытавай матывацыі. У мяне склалася ўражанне, што стваральнікі фільма не вывучалі беларускага матэрыялу, а "натхняліся" расійскімі серыяламі, адкуль і "настрыглі" не толькі саміх персанажаў, але і іх тыпажы. Стужку маглі б уратаваць задзейнічаныя ў ёй выдатныя майстры Віктар Манаеў і Юозас Будрайціс. Але Манаеў пры ўсёй сацыяльнасці яго вобразу відавочна зададзена ствараць камічны эфект, а Будрайціс сцэнарый не дае магчымасці выявіць патэнцыял (прытым, што ён, бадай, адзіны з выканаўцаў, якому безумоўна верыш). Ягоны герой — асоба, чалавек ад зямлі, і ён не кіне сваю хату, бо над мёртвай хатай не збудуе гняздо бусел. І гэта не прыхамаць нейкая, а жыццёвая пазіцыя.

Ды ўсё ж многія, стомленыя ад побытавай рэальнасці ды тэлевізійных "стралялак", з задавальненнем паглядзяць гэтую казку для дарослых з хэпі-эндам. А тое, што я суб'ектыўна пазначу як недахопы, спішуць на спецыфіку кінамовы... Мо так і не заўважаць...

"Румяный критик мой, насмешник толстопузый, / Готовый век трунить над нашей томной музой..." Так пісаў Пушкін. І ён меў рацыю. На стагоддзі. Думаю, вы ўжо зразумелі, што гаворка пойдзе пра пэўнага ўзроўню крытыкаў. Размова — нават жорсткая і бязлітасная ў нечым. Урэшце, тон такі — цалкам адэкватны сучасным крытыкам.

...Я вось мяркую, што набор энцыклапедычных ведаў ніколі яшчэ не вызначаў узровень культуры чалавека, яго інтэлігентнасці. Можна, вядома, скончыць нямаля надта прэстыжных ВНУ, няпрофільных факультэтаў, а потым неяк раптам зрабіцца тэатральным крытыкам. Чаму раптам? Што ты зрабіў у тэатры? Але ж так проста прыйсці на нейкі спектакль, адпаведна збольшага асобасных, не баюся сцвяр-

паважаю. І, як высвятляецца ў гутарках унутрытэатральных, не я адзін. Але ж адкуль бяруцца гэтыя нібыта крытыкі-журналісты, што касяком пайшлі пісаць пра тэатр?! Хто дае ім маральнае права судзіць пра тэатр?! З іх адукацыяй — тым больш. Скажам, ты гісторык — дык займіся гісторыяй краіны! І яна табе дзякуй скажа!

Я зусім не супраць прысутнасці адрозных меркаванняў. Але, як той казаў, і жук, і жаба пруща казаць, разважаць пра тэатр. Больш за тое: яшчэ і меркаванне сваё спрабуюць навіязваць як правільнае, як, прабачце, пісьменнае... Смутак бярэ ад такіх выпадкаў. Прэса, вядучыя тэлеканалы, ці не сорамна вам падтрымліваць такі не тое, каб непрафесійны, а часам нават антыпрафесійны падыход?

Некалі служыў я ў тэатры лялек. Надзвычай цікавым тады тэатры, вельмі творчым, рухомым. І, што радавала, крытыкаў было вельмі мала. І не надта спяшаліся яны да нас, не асабліва да лялечнікаў на-

да эстрады. Акрамя, хіба, тых выпадкаў, калі ўжо зусім няма пра што пісаць былі. Выйсца: традыцыйна паляць "Хрыстафор". Прычым, што цікава, у шматлікіх пытаўся: маўляў, а што не спадабалася? Адводзілі вочы, казалі "наогул". Пытаўся, які апошні спектакль наведлі. Высвятлялася, што сіятыя і зусім не былі... Але тэатр заўважны, значыць, "куснуць" можна.

Часам мяне нават наведвае дзікая думка: а можа, гэта спецыяльна робіцца? Такія дробныя герастрацікі... Цяперашнія. Наколькі шмат іх у прэсе, на ТБ. Сярод асноўных іх якасцей бачу дзве: надзвычай амбіцыйныя яны і злыя. Многія з іх, як мне бачыцца, проста "прыстроіліся". Ім лягота, няма калі тэму вывучыць. Затое як мага хутчэй ды больш пазлаваць трэба, а то чытаць не стануць.

Непільменнасць, нахрапістасць, нахабства і безаплячыйнасць цяперашніх выпускнікоў-журналістаў, якія думаюць, што ім дазволена ўсё: пісаць, не спытаўшы ні пра

такого падтрымаю, дапамагаючы... Але ж хама — толькі бой! Не варта забывацца, што мы працуем, судакраеммы з самай тонкай субстанцыяй чалавека — з Душой. Тут вельмі асцярожным, далікатным трэба быць... Любы промах, а тым больш, калі гэты промах паўтараецца, павінен бязлітасна спыняцца. Ведаецца, я праз дзве-тры праявы некампетэнтнасці паразважаў бы над дасведчанасцю тых, хто сам вырашыў "крытыкам звацца". Мо і максімалістычна, але гэта — мая пазіцыя.

Вось яшчэ што здзіўляе і засмучае адначасова. Усе цяперашнія праблемы, выказаныя мной, узнікаюць не проста так. Крытыкаў жа, журналістаў вучаць. Прычым выкладаюць ім прафесіяналы найвышэйшага класа. Потым маладняк бяруць на працу. Прычым бяруць, зноў-такі, паважаныя прафесіяналы. Іх друкуюць, не турбуючыся нават правяраць матэрыялы... Ізноў жа, старэйшыя профі. І вось ці не праз такое, паўтаруся, адчуванне магчымасці хлястаць наводмаш навікі пачынаюць раздзімацца, хаміць. І грэбаваць самым галоўным — прафесіяй. А ўсе, пра каго пішуць гэтыя наваўленыя журналісты, разумеючы, што нічога зрабіць не змогуць, нават не спрабуюць запыраць.

Ведаецца, на флоце ёсць паняцце "салага", у войску — "дух", у тэатры малады акцёр не адзін кіламетр пройдзе па сцэне, пакуль не ўстане на ногі ў прафесіі. І вось ён становіцца, ён ідзе. Але поруч мы бачым і гэтых "румяных", толькі што выпущаных "крытыкаў", якія, як яны думаюць, могуць дазволіць сабе ўсё. Да чаго гэта? Да таго, што бачу: запрашэнне да дыялога ці іншыя формы зносіні імі не прымаюцца. І пачынаецца што?.. Так, "варэнне ва ўласным соку". А чаму я, урэшце, павінен толькі слухаць іх, толькі чытаць моўчкі іх "тварэнні" і не мець права сказаць у адказ? Чаму няма ў выданых цяперашніх магчымасці дыялога? І як вырашаць пытанні? У які фармат пераводзіць дыскусію? Якое пакінуць за сабой права ў адказ?

Ну, і анекдот напрыканцы. Для разрадкі, так бы мовіць, атмасферы. Рэдактар кажа крытыку: "А вы сваю рэцэнзію ўжо паказвалі каму-небудзь?" — "Не, а што?" — "Ну... Проста ў вас вока падбітае".

Крытыкам звацца...

ТЭКСТ

Запрашэнне да дыскусіі

Аляксандр ВЕРГУНОЎ,
акцёр

джаць, уражанню прасякнуча ды сказаць сабе: маўляў, а я зараз я-а-а-ак выкажуся, я-а-а-ак адрэцэнзую! І глыбока начхаць на тое, што перажываюць, думаюць, укладваюць мастакі ў свой твор. Галоўнае ж, каб артыкульчык рэцэнзійнага кшталту надрукаваць. Я маю рацыю?..

Гэта я пра крытыкаў кажу і да іх звяртаюся. Ведаю крытыкаў, якія вучыліся справе тэатральнай, вучыліся вельмі годна. Таму з імі можна гутарыць на адной, зразумелай мове, паспрачацца, паразбіраць, павысвятляць пазіцыі, погляды на тую або іншую праблему, узнятую аўтарам, разгорнутую рэжысёрам, пацверджаную акцёрамі... Паразважаць, урэшце, пра каштоўнасць тэмы, спектакля...

Але і крытыкаў такіх, якія думаюць, з культурай, інтэлігентнасцю, мабыць, назаву няшмат. Паважаю я іх. Хоць і не заўсёды прымаю. Але —

ведваліся. Але тыя, што бывалі... Мы, памятаю, моцна хваляваліся з нагоды іх візітаў на спектаклі, асабліва адносна адной — вельмі і вельмі паважнага крытыка. Але хваляванне тое было правільным, бо яна тут жа рабіла вельмі прафесійны разбор спектакля. Калі давала парады, то дакладныя, не крыўдныя, скіраваныя на развіццё, паляпшэнне спектакля, ролі. Карацей, дарагога гэтыя візіты каштавалі.

Потым служыў я на эстрадзе. У адзіным у краіне тэатры сатыры і гумару "Хрыстафор". Мабыць, поспех гэтага тэатра сярод насельніцтва не толькі нашай краіны, яго незалежнасць і эстраднасць не дазвалялі тым жа крытыкам "апусціцца" да рэцэнзавання нашых вясёлых спектакляў. Апладысменты гледачоў і аншлагі сталі нашымі адзінымі крытыкамі. А тыя, што да "вялікага і глыбокага" мастацтва далучаны, неяк не дабрывалі

што, публічна абмяркоўваць і асуджаць, не даводзячы нават да ведама, з тэлеэкранаў несілі лухту, у тым ліку і пра мяне... Дастала, калі шчыра, такая непрабійнасць, звышупэўненасць у прафесійнай беспакаранасці. Але — вядома, ёсць вельмі таленавітыя, адораныя маладыя людзі, ім нават па-добраму зайдзросціш. Я іншым разам нават ганаруся, што працаваў з імі, што знаёмы проста... У большасці сваёй, праўда, прыгавяваю выхадцаў з колішняй тэлекампаніі "Око". Урэшце, і не толькі. Але трапляюцца чамусьці нават мярзотнікі. Мо яны ў нечым больш прыкметныя, іх, пэўна, лепш відаць, яны робяць надвор'е.

Чаму я так "зрываюся"? Можна, проста таму, што сам не цяплю някаснага стаўлення да прафесіі, да людзей... Адкрытых, так, люблю, калі чалавек і не хавае, што яшчэ толькі набірае прафесійную вагу. Такому заўсёды дапамагу,

Тэндэнцыі

Лічбы ўнушальныя: каля 50 мільярдаў

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Мастацкі кіраўнік Беларускай дзяржаўнай філармоніі Юрый Гільдзюк у сваім выступленні адзначыў, што пошук мецэнатаў для акадэмічнай музыкі — цяжкі і складаны працэс. Таму можна сказаць, што мецэнатства ды спонсарства ў яго ўстанове толькі робяць першыя крокі. Тым не менш, менавіта дзякуючы такой падтрымцы артысты Белдзяржфілармоніі выступілі летась з гастролі ў шэрагу краін Еўропы. Разам з тым, па словах Юрыя Гільдзюка, варта скіроўваць спонсарскую ўвагу на буйныя айчынныя праекты. Напрыклад, "Беларускую музычную восень", дзе часта можна сустрэць цудоўных выканаўцаў, якія, на жаль, пакуль невядомыя шырокаму колу аматараў музыкі.

І апошняе. Па словах Ірыны Дрыга, ушаноўваць сваіх мецэнатаў ды спонсараў будучы сёлета не толькі ў Мінску, але і ва ўсіх рэгіёнах Беларусі. А гэта значыць, што людзей, гатовых ахвяраваць ды ўкладаць свае грошы ў развіццё сферы культуры краіны, у нас становіцца ўсё больш. Таму ў планах Міністэрства культуры краіны — зрабіць названую рэспубліканскую акцыю штогадовай...

Мецэнатаў плануецца ушаноўваць штогод

Ірына Дрыга, Уладзімір Пракапаў і Юрый Гільдзюк пад час прэс-канферэнцыі. / Фота Аліны САЧУАНКА

Калі ў інтэрнэт-пошукавіку набраць словазлучэнне "беларуская кераміка", дык на экране з'явіцца выявы збаной, глечыкаў, гладышоў ды місак, зробленых народнымі майстрамі або прафесійнымі мастакамі, але, ізноў жа, паводле традыцыйных узораў. А далей будзе інфармацыя пра бабруйскі Міжнародны пленэр "Арт-Жыжаль". Гэта тое, што згадваецца найперш.

Зразумела, дадзенымі чыннікамі мастацтва керамікі ў Беларусі не абмяжоўваецца. У гэтым няцяжка пераканацца, калі канкрэтна ведаць, што шукаць, калі прайсціся па персаналіях мастакоў, сярод якіх нямаюць арыгінальных твораў, па сайтах прадпрыемстваў, дзе робяць з гліны сувеніры, сайтах мастацкіх навучальных устаноў, дзе, сярод іншага, навучаюць і майстэрству керамікі. Але тую акалічнасць, што ў нацыянальным інфармацыйным полі гэтага віду мастацтва на вочы найперш трапляюць народная традыцыя і "Арт-Жыжаль", нельга лічыць выпадковай. І шырокая грамада, і спецыялісты вылучаюць у нашай кераміцы менавіта згаданыя чыннікі нездарма.

Уласна кажучы, усё дэкартаўна-ўжытковое мастацтва — ткацтва, шкло, кераміка — нарадзілася з патрэбы рацыянальнай арганіза-

Што можна выявіць у кераміцы?

меркаванне

Валерый КАЛТЫГІН, мастак, кераміст, кіраўнік Міжнароднага пленэру па кераміцы "Арт-Жыжаль" у Бабруйску

цыі побыту. Эстэтычная функцыя, не звязаная з нейкімі практычнымі мэтамі, з'явілася пазней. Дык вось, мне падаецца, што наша кераміка, у адрозненне ад блізкага ёй паводле побытавага прызначэння шкла, развіваецца менш дынамічна. Яна ў пэўны час нібыта застыла на чыста практычнай стадыі. Гэта не трагедыя, а проста факт, з якога трэба зыходзіць. Да думкі, што з гліны можна зрабіць не толькі збан ці міску, але і рэч выключна мастацкага прызначэння, наша культурная грамада даспела адносна нядаўна. Прытым што яшчэ ў 1980-х у Беларусі ўжо былі мастакі, здольныя вывесці мастацкую кераміку на новы ўзровень. А тым часам у суседніх з намі краінах кераміка разглядалася ў кантэксце мастацтва — не толькі дэкаратыўнага з ухілам у практыцызм, але і канцэптуальнага.

Я дазволю сабе назваць "Арт-Жыжаль" прарывам у будучыню. Кантакты з навакольным светам у беларускіх керамістаў былі і раней, але звычайна яны насілі прыватны характар. А тут — сумесная творчасць: некалькі дзясяткаў майстроў

■ "Цяпер жа я думаю, што можна паспрабаваць загадзя замаўляць тэму пленэру. Каб, як і раней, кожны рабіў сваё, але — у агульным рэчышчы. На сёння, бадай, самая актуальная тэма — і ў нацыянальным, і ў сусветным маштабе — экалогія. Тэма глабальная, але кожнай краіне яна баліць па-свойму. На ёй лёгка параўмецца творцам розных нацыянальнасцей".

працуюць як адзіная каманда. Іншы маштаб, іншыя творчыя і чалавечыя стасункі. За тры дванаццаць пленэраў, што прайшлі ў Бабруйску, мы, беларускія керамісты, засвоілі досвед нашых калегаў з постсавецкай ды еўрапейскай прасторы і паспрыялі станаўленню ўласнай школы, фарміраванню адпаведнай сённяшняму дню эстэтыкі.

Налеташні "Арт-Жыжаль" мастакі, паводле завяздэнкі, прыезджалі з уласнымі напрацоўкамі. Скажу так: працавалі разам, але кожны рабіў сваё. І толькі выніковыя аб'екты — "Кветка, якая пылае" і "Бабёр, што спявае" — ствараліся агульнымі высілкамі. Гэта быў такі сімвалічны акт творчага паяднання. Цяпер жа я думаю, што можна паспрабаваць загадзя замаўляць тэму чарговага пленэру. Каб, як і раней, кожны рабіў сваё, але — у агульным рэчышчы. На сёння, бадай, самая актуальная тэма — і ў нацыянальным, і ў сусветным маштабе — экалогія. Тэма глабальная, але кожнай краіне яна баліць па-свойму. На ёй лёгка параўмецца творцам розных нацыянальнасцей.

Адзін мой калега, з якім я падзяліўся гэтай ідэяй, падказаў мне, як падаецца, цікавы сэнсавы ход. Ён параіў паглядзець на такія паняцці, як "смецце" і "сметнік", з пазіцыі сацыялогіі, культуралогіі, эстэтыкі, спаслаўшыся як на ўзор на фільм Таркоўскага "Сталкер", дзе засмечаная "зона" паўстае адначасова як небяспечная для чалавечай псіхікі анамалія і як месца, дзе чуйная натура здольная перажыць катарсіс.

Мой прыяцель раскажаў, што яму даводзілася кантактаваць з хрысціянскімі пратэстантамі, якія часта наведваліся на гарадскі сметнік, каб ратаваць душы тамтэйшых бамжоў,

для каго гэтая непрывабная прастора — родны дом. "Ты не павяршы, — казаў ён, — але насельнікі сметніка — шчаслівыя людзі! Іхне жыццё не абцяжарана ўмоўнасцямі цывілізацыі, на якія мы вымушаны ўвесь час азірацца. Яны дзесяцігоддзямі жывуць сярод гэтага бруду і не заўважаюць яго. Семі заводзьяць. Пры падкрэсленай роўнасці, у іх выбудавана сістэма, дзе кожны ведае сваё месца, і выпрацавана толькі ім зразумелая мараль. І калі хтосьці пакідае сметнік дзеля нармальнага, з нашага гледзішча, жыцця, яны лічаць яго здраднікам. Многія, перажыўшы халодную зіму ў камфортных умовах рэабілітацыйных цэнтраў пры рэлігійных абшчынах ці сацыяльных устаноўках, па вясне вяртаюцца "на радзіму". Сметнік прыцягвае, сметнік не адпускае..." Напрыканцы ён дадаў, што, магчыма, у кожнага чалавека ў душы ёсць свой сметнік, да якога ён, тым не менш, мае такі ж сантымент, як згаданыя бамжы — да свайго натуральнага асяроддзя.

Гэты парадокс мяне зачэпіў. Бо я і сам пра нешта падобнае думаю. Для пленэру падобная сацыялогія, відаць, занадта брутальная, а вось на сваёй чарговай персанальнай выставе я паспрабую параўмецца наконт прывабнасці зла і сантыменту да сметніка ў душы. Ці вы думаеце, што ў кераміцы такое выявіць немагчыма?..

Занатаваў Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Дабрачынны паказ спектакля "Пясняр" нашага тэатра на 74-ю гадавіну з дня нараджэння Уладзіміра Мулявіна — гэта не толькі ўласна матэрыяльны бок, звязаны са збіраннем грошай на помнік Майстру ў Екацярынбургу.

Вядома, фінансавыя пытанні заўсёды, а тым больш сёння, вельмі актуальныя. Але ў дадзеным выпадку гэта быў яшчэ і акт патрыятызму — не столькі афіцыйна-ўрачыстага, колькі хваляўніча-сардэчнага, калі можна так сказаць пра тую хвалю душэўнага ўздому, што ішла ад сэрца да сэрца.

Зала Палаца культуры прафсаюзаў была аншлагавай. Сярод публікі — шмат вядомых дзеячаў культуры, якія прыйшлі яшчэ раз дакрануцца да памяці пра Вялікага Песняра. Спек-

Песні і Падзея Мулявіна

меркаванне

Валянціна ЕРАНЬКОВА, рэжысёр Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі

■ "Галоўнае, чаму вучыць пастаноўка "Пясняр", — гонару за нашу нацыянальную культуру, за тое, што ў нашай краіне было і ёсць такое мастацтва, створанае Мулявіным".

такль выклікаў сапраўдную буру эмоцый, у людзей стаялі слёзы ў вачах... Бо галоўнае, чаму вучыць пастаноўка, — гонару за нашу нацыянальную культуру,

за тое, што ў нашай краіне было і ёсць такое мастацтва, створанае Мулявіным.

Так, мы ўсе вельмі хваляваліся. Ранейшыя паказы спектакля адбываліся на стацыянары — на сваёй "роднай" сцэне. На новых жа пляцоўках заўсёды іграць складаней. А тут далучалася яшчэ і тое, што гэта быў першы "выязны" паказ. Але, улічваючы магчымыя гастроля, мы з самага пачатку арыентавалі мастака Андрэя Меранкова на тое, што спектакль павінен прыстасоўвацца да самых розных сцэн,

нават мог бы паказвацца на адкрытых пляцоўках, нягледзячы на складанасці з гукам (у пастаноўцы гучыць багата песень і іх фрагментаў з "песняроўскага" рэпертуару). Мы добра ўпісаліся ў іншыя параметры сцэны. Вялікая падзяка не толькі артыстам, але і ўсім супрацоўнікам тэатра, усім цэхам! Панядзелак у тэатры — выхадны, і мы правялі ў Палацы прафсаюзаў увесь дзень, бо манцёрка пачалася з раніцы. Але ні ад каго я не пачула нейкай незадаволенасці, усе былі на ўздыве, працавалі "сабрана", засяроджана. І ў гэтым выяўлялася не толькі чалавечая разуменне спецыфікі тэатральнага працэсу (творчыя прафесіі ўвогуле "выхадных" не ведаюць), але і стаўленне да Мулявіна і яго "Песняроў",

да ўсяго, што яны ўнеслі ў нашу нацыянальную культуру. Усе разумелі, што такі паказ, ініцыяваны нашым тэатрам, — гэта падзея. Можна нават сказаць, падзея ў гонар Падзеі, якой былі жыццё і творчасць Уладзіміра Мулявіна...

На вечары прысутнічала і ўдава Песняра Святлана Пенкіна. Яна не толькі адкрыла мерапрыемства, але і пачаставала артыстаў пасля спектакля любімымі пірагамі Уладзіміра Георгіевіча. Мы сядзелі, пілі гарбаты — і дзятліліся светлымі ўспамінамі пра музыканта, які ў свой час вымусіў нас, беларусаў, па-новаму зірнуць на беларускую песню і сутнасць так званай ВІА — вакальна-інструментальнага ансамбля, што можа быць не проста музычным, але і музычна-тэатральным калектывам...

Занатавала Надзея БУНЦЭВІЧ

Мабыць, самае папулярнае пытанне, якое чую ад журналістаў, дыў увогуле ад людзей, неаб'якавых да маёй асобы і знаёмых з некаторымі акалічнасцямі маёй працы: чаму я жыву ў Брэсце? Бо я ніколі не хаваў свайго захаплення Масквой — горадам, у якім вучыўся і ад якога дагэтуль духоўна сілкуюся. Дый творчыя цэнтры далёкага замежжа, што ўзбагачаюць у прафесійным сэнсе, маглі б мець для мяне вынікам новую прапіску і нават новае грамадзянства, каб я гэтага захацеў.

Скажу шчыра, мне ўтульна сярод маскоўскага бамонду і даспадобы тое, што асобы, чые імёны на слыху, чыя творчасць мае шырокі розгалас, мяне лічаць за свайго. Часам пытаюцца: "А дзе ў цябе майстэрня?" — маючы на ўвазе, у якім раёне Масквы. Калі ж чуюць у адказ, што я жыву ў Брэсце, здзіўляюцца: "Што ты робіш у такой глушы?" Вядома, што для пэўнага

"Майстэрня — цэнтр майго свету"

меркаванне

Леў АЛІМАЙ, мастак

тыпу масквічоў глуш — гэта ўсё, што за межамі Маскоўскай кальцавой дарогі... Я да гэткай праявы тамтэйшага менталітэту стаўлюся спакойна. Па-філасофску, калі хочаце.

І ўсё ж сутнасць мяне як мастака вызначае тая акалічнасць, што я беларус і брэстчанін. Гэта вырашылі за мяне, яшчэ да мяне, мае бацькі, дарэчы — расіяне, масквічы. Бацька — карэнны, маці — прыезджая, з Саратаўскай вобласці. У свой час яны абралі Брэст для сталага жытцтва. Чым яны кіраваліся, калі пасяліліся ў разбураным вайной горадзе, а не ў расійскай глыбінцы, куды вайна не дацягнулася, я дакладна не скажу. Магу толькі меркаваць, што тут адыграла пэўную ролю тое, што бацька і маці звада-

■ "І ўсё ж сутнасць мяне як мастака вызначае тая акалічнасць, што я беларус і брэстчанін. Гэта вырашылі за мяне, яшчэ да мяне, мае бацькі, дарэчы — расіяне, масквічы".

лі ў сваім лёсе рэпрэсіі 1930-х і мелі праз гэта спецыфічнае стаўленне да некаторых савецкіх рэалій. У Брэсце — горадзе, які ўвайшоў у склад СССР толькі ў 1939 годзе, такіх рэалій, на іх думку, мусіла быць менш, чым у іншых частках краіны.

Паводле адукацыі я, кажучы сучаснай мовай, дызайнер-графік, хоць калі вучыўся, слова "дызайн" афіцыйна не скарыстоўвалася. У

Маскоўскім мастацкім вучылішчы Памяці 1905 года (цяпер яно мае статус акадэмічнага) маімі выкладчыкамі былі выдатныя майстры з вялікім практычным досведам. Іх этыкеткі да напояў і прадуктаў — своеасаблівыя шэдэўры, класіка савецкай эпохі. Я мог бы пайсці тым жа шляхам: усё жыццё працаваць у рэкламнай графіцы. У такім выпадку мне варта было б жыць у Маскве, бо там у дызайнера больш працы, і яна больш разнастайная, чым у маім Брэсце. Але мне даспадобы іншае... За мяжой я сустракаўся з дызайнерамі, якія працуюць у вядомай фірме, што вырабляе прадукты. Дык вось, адзін з іх усё жыццё малюе толькі маліну, другі — толькі чарніцы... Малююць па-майстэрску! Але такая праца, такая творчасць мне была б нецікавай...

Я люблю эксперыменты, адкрыцці, нечаканыя эфекты. Кожны чалавек калі-нікалі выбірае: грошы яму зарабляць альбо ўлюбёнай справай займацца. Вось і я зарабляю творавай графікай, але

цягнула мяне ў станковую ды кніжную. Зараз жа маю магчымасць засяродзіцца на тым, што мяне насамрэч вабіць. І, пры такім шчасці, мне ўжо не надта важна, у вялікім ці малым горадзе знаходзіцца мая майстэрня. Галоўнае, што майстэрня ёсць, і яна — цэнтр майго ўласнага свету. Менавіта ў Брэсце я як мастак маю магчымасць рабіць тое, што хачу. Каб мець тую ж ступень творчай свабоды, скажам, у Злучаных Штатах, трэба быць вельмі багатым чалавекам. А каб быць багатым, даводзіцца часта рабіць зусім не тое, што хочацца. Такая вось узаемасувязь. А ўвогуле, мастаку паўсюль нялёгка. Будучы ўдзельнікам творчых сімпозіумаў мастакоў-графікаў у далёкім замежжы, я бачыў, як мае калегі з краін, куды многія хацелі б трапіць на сталае жыццё, кідаліся на бясплатную паперу ды фарбы...

І яшчэ вельмі важна, каб у вялікім свеце мастак меў свой куток, прыналежнасцю да якога ён свету і цікавы. Як Віцебск у Шагала. Для мяне такое апірышча — Брэсцкае Палесце...

Занатаваў Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

У снежні споўнілася 100 дзён з часу, калі пасаду начальніка галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта заняў Павел СКАЛАБАН. Адзін з яго дзядоў, Уладзімір Скалабан, быў вядомым беларускім краязнаўцам, а бацька, Віталь Скалабан, — не менш знакамітым гісторыкам, архівістам, бібліяграфам і літаратуразнаўцам. Павел Вітальевіч жа спачатку абраў шлях біёлага, скончыўшы ў 1997-м адпаведны факультэт БДУ, але ў тым жа годзе стаў працаваць у гэтым універсітэце ва ўпраўленні выхаваўчай работы з моладдзю.

— Пад час наведвання лясельных розных устаноў культуры нашых раённых цэнтраў, нягледзячы на разуменне таго, што яны павінны прыцягваць пазабюджэтных сродкі на ўласную дзейнасць, мяне ўсё ж такі "ламала", калі я бачыў у холе ДК кірмаш, дзе прадаўцы гандлявалі джынсамі...

— Трэба ва ўсім зыходзіць са здаровага сэнсу. Калі ўстановы выступаюць у якасці пляцоўкі "куплі-продажу", прадастаўляючы свае плошчы якім заўгодна камерцыйным структурам, то, напэўна, пытанні тут ёсць. З іншага боку, і ў часы Савецкага Саюза, і сёння сотні метраў такіх ДК фактычна прастойвалі ды прастойваюць у ранішні і дзённы час. Але калі раней гэты ДК знаходзіўся, напрыклад, на балансе якога-небудзь прадпрыемства, то зараз умовы змяніліся. Многія ўстановы сталі наўпрост уласнас-

кнікі профільных устаноў адказаць пайшоў не тыя: і ведаў бракуе, і асаблівай цікавасці да прафесіі не адчуваецца, і, "адбыўшы павіннасць" (размеркаванне), хутчэй бягуць з прафесіі... У вас ёсць такое адчуванне, што годнай змены пакаленню 30-гадовых — разумных, таленавітых усё яшчэ энтузіястаў, якія цяпер узначальваюць шматлікія ўстановы культуры, працуюць у іх, няма?..

— Асабіста я моцна задумаўся б, ці браць на працу маладога спецыяліста, які, скончыўшы ВУНУ, адпрацаваў год і шукае новую працу з-за таго, што на ранейшай мала плацілі. Малады спецыяліст павінен "абрасці" навыкамі, уменнямі, паглыбіцца ў прафесію, каб стаць сапраўды спецыялістам. Яму на першы час яшчэ б "падушку бяспекі" ў выглядзе магчымай матэрыяльнай дапамогі ба-

дам, набыло форму музея пад адкрытым небам, прычым — са сваёй эстэтыкай. Таму і не ўсякая музыка тут павінна гукаць, і не любымі вырабамі ДПМ варта гандляваць. Напэўна, у якасці прыкладу, як тут сёе-тое можа выглядаць, варта прыгадаць зоны гасціннасці, якія працавалі ў нас пад час Чэмпіянату свету па хакеі. Будзем прасоўваць такую зону ў Студэнцкай вёсцы як нейкі маладзёжны праект, балазе там з поспехам прайшлі масавыя мерапрыемствы.

Вядома, чакаем, калі адкрые свае дзверы ТЮГ. І цырк прадставіць глядачам новую праграму: такога атракцыёна ў Мінску яшчэ не бачылі...

Крыху статыстыкі

У Мінску на канец мінулага года працавала 84 установы культуры камунальнай формы ўласнасці, колькасць склад су-

Паралелі: Расія

І зноў кіно...

Сяргей СЯЛЯНАЎ, кінапрадзюсар, рэжысёр, сцэнарыст, кіраўнік кінакампаніі "СТБ" (Расія):

— Аб'яднанне высілкаў — гэта норма для сённяшніх кінематаграфіі. Таму не трэба здзіўляцца, калі да вытворчасці фільмаў маюць дачыненне некалькі краін. Стужка-адкрыццё кінафестывалю "Лістапад" Я не вярнуся", зробленая ў кааперацыі Расіі, Эстоніі, Беларусі, Казахстана і Фінляндыі, — гэта цалкам у рэчышчы сучасных правілаў вытворчасці. Тым больш, што ад гэтага супрацоўніцтва выйграюць усе.

У прыватнасці, Нацыянальная кінастудыя "Беларусьфільм" задзейнічала для стужкі сваю базу — натурпляцоўкі, кваліфікаваныя кадры, — і ў гэтым мне не бацьчыца нічога заганага. Расійскі ж бок ініцыяваў стварэнне падобнай карціны, ён адказваў за акцёрскі склад, прадаставіў прадзюсараў, сцэнарыстаў... З боку Фінляндыі мы запрасілі да ўдзелу кампазітара і аператара, рэжысёр Ільмар Рааг і мантажыст Тамбет Тасуя прадставілі Эстонію, зрабіў свой унёсак у стужку і Казахстан...

■ "Мы можам аб'ядноўваць рэсурсы для стварэння кіно, тым больш калі тое на карысць эканомікі вашай краіны і адбываецца на ўзаемавыгадных умовах".

Прастора гэтая — нашы сувязі. Не трэба, каб яна згорталася, звужалася. Наадварот, яе належыць пашыраць, развіваць. Асабліва гэта датычыцца сувязей Расіі і Беларусі, калі мы можам аб'ядноўваць рэсурсы для стварэння кіно, тым больш калі тое на карысць эканомікі вашай краіны і адбываецца на ўзаемавыгадных умовах. Што дрэннага ў тым, што кінематаграфісты розных краін здолелі ажыццявіць свае ідэі?

Сёння капрадукцыя прымае самыя разнастайныя формы. Напрыклад, апошняя карціна, над якой я працаваў, — "Паўбаронца" — гэта плён высілкаў такіх розных краін, як Расія, Францыя, Германія, Уругвай і Аргенціна. Вось якім атрымаўся склад партнёраў трагікамедый, што выйдзе сёлета.

Прызнацца, і для стужкі "Я не вярнуся" мы таксама маглі паспрабаваць знайсці партнёраў, якія прынеслі б нам большыя выгоды і выходы на рынкі. Але для нас важныя стасункі з суседзямі, у прывыртэце — агульначалавечыя каштоўнасці...

Занатавала Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Алег КЛІМАЎ

Музей дома

— Гісторыя мне заўсёды падобалася, — прызнаецца Павел Вітальевіч. — Мой любімы музей — Музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. А ўлюбёныя кніжкі — пра той час, пра партызан.

— Кажуць, у вас ёсць цікавае хобі...

— Збіраю старыя рэчы, якія маюць дачыненне да побыту беларускіх сялян: збаны, калаўроты, ручнікі, гарлачы... У нашым вясковым доме шмат усяго такога, і суседзі завітваюць, бы ў музей, а як знойдуць штосьці са старасвецкіх рэчаў у сябе на гарышчы — прыносяць да нас...

— А якому віду мастацтваў аддаеце перавагу?

— Імкнуся наведваць усе тэатральныя прэм'еры сталіцы.

Без страху і папроку

— У БДУ вы займаліся моладдзю і ідэалогіяй. Ідучы на высокую пасаду ў Мінгарвыканкам, ці непакоіліся пра тое, што з культурай у падобным кантэксце сутыкацца не даводзілася?

— Засцярог, што судакрануся з новым, не было. Я разумеў, што "гаспадарка" падобная, яе аб'ём — справа сур'ёзная. Але цяжкасцей ды выклікаў не баюся і лічу сябе амбіцыйным у гэтым сэнсе чалавекам.

— Прыгадайце, калі ласка, першае, што ўразіла ў сферы культуры Мінска.

— Прыемна здзівіла стаўленне людзей да сваёй справы — ад шараговых супрацоўнікаў да кіраўнікоў, — тое, што яны не проста працуюць, а жывуць ёй з ранняга да позняга вечара, часам без выхадных. Дый інакш тут нельга.

— І на аптымізацыю хіба ніхто не скардзіцца?..

— Разглядаць яе толькі як скарачэнне кадраў было б у корані недакладна. Мы ўважлівым чынам вывучалі штатныя расклады кожнай установы, і калі камусьці і прапаноўвалася змяніць месца працы, то для гэтага былі важкія прычыны. А хтосьці выходзіў на пенсію. Так што, аптымізацыя — гэта і скарачэнне якога-небудзь аб'ёму нагрукі, і сумяшчэнне нейкіх службаў ды пасад, перапрафіляванне ўстаноў культуры, у тым ліку праз стварэнне цэнтраў, што акумуляюць у сабе і некалькі невялікіх устаноў. На мой погляд, якіхсьці правальных момантаў у тым, як праводзілася і праводзіцца аптымізацыя па краіне наогул, няма.

Аптымізацыя, арэнда і не рвачы

Мінск культурны: заканадаўца моды і адказ на ключавое пытанне

Павел СКАЛАБАН

цю камунальнай, і горад не можа ў поўным аб'ёме фінансаваць іх працу. Значыць, калі вы хочаце працаваць, трэба шукаць дадатковыя спосабы прыцягнення сродкаў.

Мінск сённяшні і будучы

— Ці ёсць у Мінску, што называецца, болевая кропка ў сферы культуры?

— Катастроф дакладна няма, а бягучыя пытанні — вырашальныя, і яны вырашаюцца. Будучы інтэрнат Музычнага каледжа імя Глінкі, уведзены ў строй новы будынак Маладзёжнага тэатра, у адрамантаваным Тэатры юнага глядача ўжо распачынае працу прыёмная камісія. Можа, існуе нейкі кадравы голад у некаторых установах, з тымі ж рэжысёрамі, выкладчыкамі. На жаль, не рэдкасць сёння, калі малады спецыяліст, які мае пэўную схільнасць да той або іншай сферы культуры, сутыкнуўшыся з эканамічнай рэальнасцю, ідзе туды, дзе добра плацяць, на працу, не звязаную з культурай...

— Асобныя старыя закваскі работнікі сферы наракаюць на тое, што выпус-

цькоў... А з "асобнымі старой закваскі работнікамі культуры" я не згодзен. Так, сустракаюцца ўсялякія людзі, але казаць у цэлым аб новым пакаленні, што яно нічога не ўмее, не хоча ўмець, а шукае выключна матэрыяльную выгаду, было б вялікім пераборшаннем. На мой погляд, у нашых школах і вучылішчах — выдатныя дзеці. У ВУНУ — таксама цудоўныя юнакі ды дзяўчаты. І што потым — раз, і ўсе сталі невукамі ды рвачамі? Не веру...

— Катастрафічна хваравітых момантаў у Мінску культурным мы з вамі не выявілі. А за што сэрца і душа радуецца?

— Мінск — гэта сапраўдная еўрапейская сталіца. Дзякуючы, у тым ліку, і яго сферы культуры — музеям, тэатрам. І важна, што яны не стаюць на месцы, шукаюць новыя формы ў сваёй дзейнасці, стараюцца ісці ў нагу з замежжам, імкнуцца быць сучаснымі, "быць у трэндзе", як цяпер кажуць. Наогул, гэта ключавое пытанне: што ў свеце будзе новага заўтра? Трэба не адстаць, а, па магчымасці, нават і аперэдыць, стаць заканадаўцамі моды, руху. Да прыкладу, мы спрабавалі пешаходную зону — з вулічнымі тэатральнымі відовішчамі, музыкантамі, продажам твораў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва — на вуліцы Маркса.

Хтосьці абураліся, скардзіўся, хтосьці — радаваўся, іншы — крытыкаваў, але аб'яваў не было. Два гады яна праіснавала, ды мы так і не змаглі пасябраваць з жыхарамі тамтэйшых дамоў. І тыя, хто раней казаў ці пісаў, што там усё дрэнна, цяпер просяць вярнуць яе...

— Чым здзівіць Мінск у плане культуры сёлета? Расскажыце, калі ласка, некалькі "маркераў"...

— Будзем працягваць развіваць Верхні горад. Турысты палюбілі і яго Канцэртную залу, і скульптуры, колькасць якіх павялічыцца, і саму Ратушу, што з'яўляецца цяпер не проста адміністрацыйным будынкам, а экспазіцыяй. Тое, што мы сёння маем на ўвазе пад Верхнім гора-

працоўнікаў якіх налічвае амаль 3,5 тысячы чалавек. Сярэдняя заробатная плата — каля 4,3 мільёна рублёў.

У горадзе дзейнічаюць 2 880 калектываў і гурткоў аматарскай мастацкай творчасці (іх наведваюць больш за 62 тысячы чалавек, з іх — 43 тысячы дзяцей).

У гарадскім падпарадкаванні знаходзяцца 26 дзіцячых школ мастацтваў (звыш 10 тысяч навучэнцаў), 22 бібліятэкі, 11 тэатральна-відовішчых устаноў (з іх 5 — тэатры), 2 музеі. У 2014 годзе музейнымі ўстановамі было праведзена больш за 840 выставак, 629 экскурсій, 78 культурна-асветніцкіх мерапрыемстваў. Колькасць наведвальнікаў склала каля 80 тысяч чалавек. Усяго ўпраўленнем культуры галоўнага ўпраўлення ІРКСМ па стане на лістапад 2014 года было праведзена 315 культурна-масавых мерапрыемстваў.

К

ф о т а ф а к т

"Зорьке" — 70!

У гэты чацвер рэспубліканская газета для дзяцей і падлеткаў "Зорька" збірала ў Доме прэсы сваіх сяброў і чытачоў. Нагодай стала 70-годдзе выдання. На свяце гучалі словы віншавання Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі. Шматлікія госці імпрэзы таксама аддзельчылі газету шчырымі пажаданнямі і цудоўнымі выступленнямі...

Фота Юліі ВАСІЛЮК

Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва" інфармуе: на падставе загада ад 10.11.2014 № 99-к "Аб звальненні Ю.С. Іванова" службовае пасведчанне ад 22.04.2011 № 91 на імя Юрыя Сяргеевіча Іванова, загадчыка аддзела фотаілюстрацый рэдакцыйна-выдавецкай установы "Культура і мастацтва", лічыць несапраўдным.

Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Беларусі літаральна віруе падзеямі. Паводле традыцыі на Стары Новы год, ужо ў шосты раз, прайшоў "Вялікі навагодні бал у Вялікім тэатры". За некалькі дзён да яго прэм'іі "За духоўнае адраджэнне" быў адзначаны балет "Вітаўт" Вячаслава Кузняцова (дадамо, што спецыяльнай прэміі Прэзідэнта краіны былі ўдасноены за апошнія гады практычна ўсе нацыянальныя прэм'еры на Вялікай сцэне тэатра: адраджэнне оперы XVIII стагоддзя — "Чужое багацце нікому не служыць" Я.Д. Голанда, а таксама ўвасабленне другой рэдакцыі "Свой легенды" Дзмітрыя Смольскага паводле твора Уладзіміра Караткевіча). Снежаны жа прайшоў у тэатры пад знакам V Мінскага міжнароднага Каляднага опернага форуму і, у рамках апошняга, I Мінскага міжнароднага Каляднага конкурсу вакалістаў.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Спалучэнне фестывалю з конкурсам — звыклая справа. Дый да Каляднага форуму оперны конкурс дадаўся не ўпершыню. Пазалетась такое ўжо практыкавалася, толькі конкурс быў — "чужы": "Competizione dell' Opera", што вандруе па краінах. "Свой" конкурс оперных вакалістаў (ды яшчэ "ў датак" да Міжнароднага вакальнага конкурсу імя Ларысы Александройскай, які ладзіцца раз у некалькі гадоў) — зусім не залішня "раскоша". І адзін другому гэтыя спаборніцтвы ніяк не перашкаджаюць. Бо мэты ў іх — розныя. Акрамя адкрыцця новых зорак, чаму бывае прысвечаны кожны конкурс, відавочна, што цяперашні Калядны скіраваны, найперш, на пашырэнне творчых кантактаў тэатра. Пагадзіцеся, калі сённяшнія лаўрэаты стануць сусветна вядомымі зоркамі, яны з большай увагай паставяцца да запрашэння выступіць на нашай сцэне, бо менавіта яна калісьці паспрыяла іх творчай кар'еры. Дый неспрэчна ў час конкурсу ў мастацкага кіраўніцтва нашага і іншых тэатраў была магчымасць "прыгледзець" кагосьці для далейшага супрацоўніцтва — тым больш, што трэці тур уяўляў з сябе выкананне сцэны аднаго з тых спектакляў, што ў рэпертуары Беларускай оперы.

Такі папраўдзе "сцэнічны" фінал стаўся не адзінай асаблівасцю конкурсу. Неверагодная колькасць удзельнікаў (амаль 200 вакалістаў!) была выклікана адсутнасцю папярэдняга адбору і даволі простымі ўмовамі першага тура: праспяваць дзве арыі (а ў выніку спыніліся ўвогуле на адной) пад сілу кожнаму маладому салісту ці студэнту профільнай навучальнай установы. Вось усе і кінутыся "заяўляць пра сябе"! Але такі ход быў, пэўна, неабходны для "раскруці" новага на сусветнай прасторы міжнароднага спаборніцтва, з якім, як у апошні момант высветлілася, сулаў па тэрмінах правядзення ўсім добра вядомы Конкурс імя Міхаіла Глінкі ў Маскве. Затое на наш конкурс прыехалі, сярод іншых, многія нашы былыя выхаванцы, якія прадоўжылі і навучанне ў Расіі, дзе пазней і ўладкаваліся.

У першым туры вельмі шкада было журы, шматлікасць членаў якога забяспечвала большую аб'ектыўнасць. Нікога не спыняючы, яны да-слухвалі ўсё да апошняй ноты, хаця ўжо першыя гукі некаторых салістаў дазвалялі зразумець, ці варты вакальнай прафесіі сам тэмбр іх голасу. Адабраўшы найбольш прыгожыя ды моцныя "сценабітныя" галасы, надалей журы магло засяродзіцца на прафесійных тонкасцях, бо ў другім туры патрабаваліся дзве кантрасныя арыі — заходнеўрапейская і руская (беларуская).

Неверагодная нагрузка абрынулася на канцэртмайстраў тэатра: у кожнага з іх было па некалькі салістаў, а цалкам оперны рэпертуар патрабаваў такога фартэп'янанага суправаджэння, якое перадавала б усе фарбы аркестра. Таму не будзе перабольшваннем сказаць, што ў Калядным конкурсе спаборнічалі не толькі вакалісты, але і піяністы. Хаця апошнія, на жаль, не ўзнага-

міі музыкі Марыя Шабуня. Піяністка па спецыяльнасці, яна пачала займацца вакалам факультатыўна, у класе Таццяны Цыбульскай, але адразу сталася пераможцай некалькіх замежных конкурсаў. Шчыра, з шырокім кругоглядам і тонкім адчуваннем музычнай выразнасці, пазбаўленая комплексу "носьбіта ўнікальнага голасу" ды ўсякай зорнасці, не абцяжараная ўстаноўкай на "перамогу любой цаной", яна спявала вельмі на-тхнёна і асэнсавана, штораз здзіўляючы і рэпертуарам, і свежасцю яго выканання.

Гала-канцэрт, які вянчаў не адно конкурс, але і ўвесь форум, яшчэ раз пацвердзіў высокі ўзровень не толькі лаўрэатаў, але і ўсіх фіналістаў. Ды ўсё ж шкада, што некаторыя запрошаныя здалёк госці дэманстравалі хіба "былую веліч".

На фоне конкурснай інтрыгі не сышлі ў цень падзеі ўласна форуму. Праўда, змянілася канцэпцыя апошняга. Калі раней у цэнтры ўвагі аказваліся гасцявыя спектаклі з нешараговай канцэпцыяй, увасобленай праз рэжысуру і дырыжорскае прачытанне, дык цяпер яны цалкам зніклі (наколькі можна зразумець,

а ўсяго толькі "вытворчая неабходнасць": ложка папросту замяняе сабой сцэнічны подыум).

Радуе, што дырыжор Андрэй Іваноў імкнецца дасягнуць з аркестрантамі стыльнасці выканання. Спевакі пад яго кіраўніцтвам пачалі менш фарсіраваць гук, што супрацьпаказана і для гэтай невяліччай залы, і для опер XVIII стагоддзя. Але вярнуся да набалелага: камерныя пастаноўкі патрабуюць лепшых сцэнічных умоў. Калі ж тыя ўмовы змяніць немагчыма, дык трэба змяняць пастаноўкі! Бо камерны тэатр заўсёды быў і будзе пазіцыянавацца

Зусім не залішня "раскоша"

Сцэна са спектакля "Рыгалета".

Калядаванне па-опернаму: фестываль + конкурс

Сцэна са спектакля "Служанкі-паненкі".

роджваліся, яны прадэманстравалі відавочную перавагу нашай нацыянальнай фартэп'янанай (і ў тым ліку канцэртмайстарскай) школы.

Трэці тур куды больш за астатнія стаўся, як ні дзіўна, "латарэяй". Да таго ж, канкурсанты знаходзіліся ў розных "вагавых" катэгорыях. Хтолькі літаральна ўпершыню выходзіў на сцэну не з сольным нумарам ці канцэртнай праграмай, што пастаянна практыкуецца ў час навучання, а ў складзе спектакля. А ў кагосьці за плячыма было з дзесяцігоддзе оперна-тэатральнай дзейнасці, ды яшчэ і неаднаразова ўдзел у спектаклях нашага тэатра ў якасці запрошанага саліста. Хтосьці абраў не самую яркую сцэну, дзе можна было б напоўніцу выявіць свае магчымасці — не толькі сольныя, але і ансамблевыя, а таксама арытыстычныя. Якім бы чуйным ні быў аркестр на чале з Вячаславам Волічам, камусьці не зусім пашанцавала з партнёрам, а камусьці, наадварот, менавіта партнёр і дапамог. Тое, што Гран-пры атрымаў тэнар Раміз Усманаў (Узбекістан), ледзь не цалкам было заслугай нашай Настасі Масквіной. Яна аказалася такой кранальнай, прыцягальнай Мімі, што колькі б Рудольф Усманаў ні круціўся вакол яе пёўнем (і нават сапраўднага "пёўня" пусціў у фінале), агульнае уражанне ад усяго нумара было вельмі добрае. А вось барытон Лаша Сесіташвілі (Грузія) апынуўся ўсяго на трэцім месцы. На другім — сапрадна Валяціна Федзянэва (Украіна).

Сенсацыяй для многіх стала тое, што званне лаўрэата Першай прэміі і спецпрыз журы атрымала "наша Маша" — 22-гадовая студэнтка Беларускай дзяржаўнай акадэ-

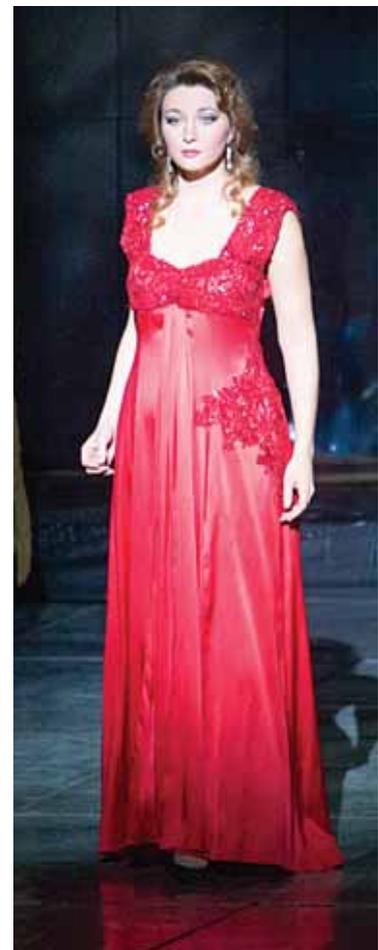
Саліст тэатра, лаўрэат шматлікіх міжнародных конкурсаў і фіналіст нядаўняга расійскага тэлепраекта "Вялікая опера" Ілья Сільчукоў атрымаў заахвочвальную прэмію. Многія здзіўляліся, навошта яму, ужо вядомаму і прызнанаму ў нас і замежжы, было ўвогуле ўдзельнічаць нароўні з пачаткоўцамі, тым больш, што ў конкурсныя дні ён паралельна спяваў у фестывальных спектаклях: Сільвія ў прэм'еры "Паяцаў", Ялецкага ў "Пікавай даме". У гэтым сэнсе тэатр павінен быць яму ўдзячны ўдвай, бо ягоны ўдзел у конкурсе, безумоўна, узняў прэстыж і творчую планку спаборніцтва. Ну а перашкодзіла спеваку хіба адсутнасць эфекту нечаканасці — і, можа, не самы выйгрышны фрагмент з "Яўгенія Анегіна".

Дайшоў да фіналу і зусім малады саліст тэатра (і адначасова студэнт БДАМ) Павел Пятроў, у прыгажосці голасу якога і добрай вакальнай падрыхтоўцы не сумняваецца ніхто (дарэчы, ён займаецца ў класе народнага артыста Беларусі Пятра Рыдзігера, у якога навучаўся і Сільчукоў).

Асобнай ухвалы заслугоўвае арганізацыя конкурсу. Прытым што ён праходзіў у дні форуму і нагрузка на ўсе тэатральныя службы была ў разы вышэйшай, усё працавала, як гадзіннік. Адна толькі дэталь, якая сведчыць аб прафесіяналізме і неабякавасці супрацоўнікаў: нягледзячы на паўночны час, СМІ атрымалі прэс-рэлізы з вынікамі конкурсу ды іншай вычарпальнай інфармацыяй літаральна праз дваццаць хвілін пасля пасяджэння журы.

яшчэ і па фінансавых прычынах). Праграма форуму цалкам складалася з рэпертуарных спектакляў нашага тэатра, але з запрошанымі салістамі. Затое цэнтральнай падзеяй сталіся нашы прэм'еры: вельмі ўдалыя "Паяцы" Р.Леанкавала, вартыя асобнага падрабязнага разгляду ў адным з бліжэйшых нумароў, і куды больш спрэчныя аднаактовыя пастаноўкі ў Камернай зале імя Ларысы Александройскай.

Манаопера "Капельмайстар" Д.Чымарозы можа лічыцца "міні-бенефісам" артыстычнага Сяргея Лазарэвіча. А вось для "Служанкі-паненкі" Дж.Пергалезі прасторы відавочна не хапала. Улічваючы памеры залы і той прасторы, якую можна назваць сцэнічнай хіба ўмоўна, рэжысёр Міхаіл Панджавідзе абмежаваў дзею вялізным ложкам, дзе і разгортваюцца камічныя баталіі паміж Доктарам Убэрта (Дзмітрый Капілаў) і Сярпінай (Алена Сіняўская), да якіх раз-пораз далучаецца маўклівы, ды каларытны Веспоне (Алег Гардынец). Не хваліцца, замест пасцельных сцэн — паўнавартаснае жыццё герояў на тым ложку: яны апранаюцца на ім, змагаюцца, ядуць, топчуць яго ботамі — усё, што заўгодна. Але гэта зусім не сімвал "расаптанага каханьня", як можа камусьці падацца,

эксперыментальнай пляцоўкай, дзе зусім не абавязкова рабіць усё "па правілах", падзяляючы прастору на сцэну і залу.

Спектаклі "з гасцямі" былі больш цэласнымі, чым у мінулыя гады, калі кожны з запрошаных салістаў, здаралася, пераносіў рэжысёрскую версію свайго тэатра, з-за чаго вынік нагадваў вядомаму басню Івана Крылова пра лебедзя, рака ды шчупака. У "Рыгалета", якім дырыжыраваў згаданы Андрэй Іваноў, дзесьці зрушваліся тэмпы, дадалася аркестравай тонкасці, а дзесьці — увогуле ўсё "рассыпалася". Дый украінскі тэнар Уладзіслаў Горай у партыі Герцага ніяк не дадаў спектаклю зачаравання. Затое Рыгалета (наш Уладзімір Громаў) стаў больш двухдушным-двуаблічным, ягоныя кпіны з прыдворных — больш з'эдлівымі, а пераапрапананне-пераўвасабленне з "проста бацькі" ў блазна — абсалютна механічным, як звыклая працоўная будзённасць, што пераставіла некаторыя сэнсавыя адценні.

Папраўдзе зорным быў склад фестывальнай "Пікавай дамы": Эдуард Мартынок (Герман), Настася Масквіна (Ліза), Уладзімір Пятроў (Томскі), згаданы Ілья Сільчукоў (Ялецкі), Аксана Волкава (Паліна і Мілаўзор). Цэнтрам магутнага энергетычнага прыцягнення стала народная артыстка СССР Ірына Багачова (Графіня), якая замяніла захварэўшую Алену Абразцову. На жаль, жаданне апошняй праспяваць гэту партыю на нашай сцэне, як тое было ў савецкія дзесяцігоддзі, ужо не здзейсніцца ніколі: днямі свет развітаўся з вялікай салісткай назаўсёды...

Калядны оперны форум вернецца праз год — з новымі спектаклямі, гасцямі і, спадзяёмся, фестывальнымі ідэямі.

Фота Міхаіла НЕСЦЕРАВА прадастаўлена тэатрам

Мікалай Ісаенка. "Направаць".

Пад такой сімвалічнай назвай у Нацыянальным мастацкім музеі завяршылася выстаўка жывапісу адной з самых вядомых творчых пар у Беларусі — Мікалая Іосіфавіча і Марыі Іванавны Ісаенкаў.

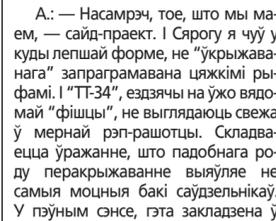
Прайсці такі доўгі шлях разам двюм творчым натурам і захаваць свой сямейны саюз — гэта спраўданае выпрабаванне на трываласць. Быць жанкай мастака — задача не з простых. Даводзіцца апрыйеры мірыцца з ганаровым другім месцам, таму што першае нязменна будзе займаць Яго Вялікасць Мастацтва. Жанчына, якая своечасова зразумела ды прыняла гэта, можа быць цалкам шчаслівай і задаволеная сваім становішчам. А калі жанка — асоба творчая, тым больш, як і муж, мастачка? Прынчым вельмі таленавітая, якая зусім не саступае яму ў майстэрстве? Тады узнікае пытанне: быць ці не быць? Кожны ў такой сітуацыі вырашае гэта адпаведна сваім жыццёвым прырытэтам ды ўяўленням аб сямейных каштоўнасцях. Але Мікалай і Марыя па-ранейшаму разам. Як жывапісцы яны не сапернікі, не канкурэнты: абое з'яўляюцца прадстаўнікамі рэалістычнай школы жывапісу, у аснову якой пакладзены традыцый рускага пейзажа канца XIX стагоддзя і мастацтва імпрэсіянізму.

Мікалай Ісаенка — яркі і артыстычны чалавек. Ягоны гучны, трохі хрыплаваты голас, манера размаўляць, востры і ўчэпсты, часам рассеяны, быццам заглыблены ў сябе, погляд блакітных вачэй, люлька з добрым духмяным тытунем — усё гэта нязменныя складнікі іміджа Мікалая Іосіфавіча. У жыцці ён лічыць за лепшае сказаць чалавеку праўду проста ў вочы, чым абмяркоўваць яго за спінай. Для яго ніякіх "двайных стандартў" не існуе. Часам ён — рэзкі, самаіранічны, часам — прамалінейны. Але пры гэтым бывае лагодным і наіўным, як дзіця. Так шмат супярэчлівых рыс сплялося ў характары аднаго чалавека, і жывапіс майстра ў многім адлюстроўвае ягоны складаны ўнутраны свет. Па словах Мікалая, яму заўсёды імпанавалі пейзажысты, якія стваралі свае работы пад уплывам уражанняў, эмоцый, хваляванняў. У той жа час ён надае вялікае значэнне школе, майстэрству, прафесіяналізму. Ці не таму ягоныя карціны такія прыягальныя, прывабныя? З аднаго боку, Ісаенка віртуозна "бярэ" таналь-

A&B: Аўдыя & Відэа

Снежанскія аўдыя і відэаробаты айчынных выканаўцаў рэзнуюць музыкант Сяргей ПУКСТ (А) і спецыяльны карэспандэнт "К" Алег КЛІМАЎ (В).

Аўдыя
Гурт "Туфлі дну", міні-альбом "Гатовы да працы і абароны"

А.: — Насамрэч, тое, што мы маем, — сайд-праект. І Сярогу я чуў у куды лепшай форме, не "ўкрыжаванага" запраграмавана цяжкімі рыфамі. І "ТТ-34", ездзячы на ўжо вядомай "фішцы", не выглядаюць свежа ў мернай рэп-рашотцы. Складваецца ўражанне, што падобнага роду перакрываючыя выяўляе не самыя моцныя бакі саўдзельнікаў. У пэўным сэнсе, гэта закладзена ў прыроду падобных супраць. Як прапіта, "фішка" выканаўцы павінна прагучаць як мага больш выразна. Пацнушы знаёмы рэчытатыву, слухач скажа: "О, гэта Сярога, а гэты знаёмы "кач" — "ТТ-34"!". Хоць музычныя крытэрыі тут, як водзіцца, іноў не працуюць. Відэаць Пархоменка + Кузьмянкоў (гэтак

новай музыкі з'явілася. Шалёная папулярнасць рэпера змянілася амаль поўным яго збыццём, пра "гэтэ-шак", што гэта адзіны з рэлізаў, якія шмат, якія адзначыліся гучным саўндтрэкам да "...Дзюраў!", таксама мала што чуваць. У розныя гады банд пакінулі харызматычныя вакалісты і не менш харызматычны бас-гіта-

"Двое пад адным дахам"

Фарсіраванне плюс меладычнасць...

Марыя Іванавна. "Кветкі на запалным фоне".

жа, як і, напрыклад, склад "Brutto") ведаюць пра жыццё нешта істотна большае, чым тыя, хто спрабуе іх крытыкаваць. Абодва праекты сваёй жорсткасцю рэзнуюць не з культурай, а наўпрост з неперазольнай разлютаванасцю сучаснага свету. Бо кожны ведае, чым адзначаецца жыццё ад мастацтва: першае больш жорсткае...
В.: — Саюз Сярогі і гурта "ТТ-34" знакаміты хоць бы мегакітом пачатку 2000-х "Бум!". З тых часоў шмат

рыст, з "залатога" складу засталася двое. І вось гамялячыне (Сярога па-ранейшаму жыве ў Кіеве, але часцяком наведваецца на радзіму) іноў сусціліся. Дакладней — рэпер і лідар-гітарыст каманды Сяргей Кузьмянкоў, запісаўшы злы, зубаскрышальны рэпкор. Па гукі рэліз нагадавае "ТТ-34" — з фірмовай, агрэсіўнай гітарнай падачай. Па тэкстах жа — уласцівая "танка-пісталетам" іронія, характэрная для іх на раннім этапе, знікла, — тут на чале, як і апошняга гадоў шэсць, вербальнага бескампраміснасць, рэзкасць, нават сацыяльнасць. Лепшымі на міні-альбоме лічу кампазіцыі "Кактэйль Молатава", "Вата" і "Корм". Ёсць у гэтага праекта перспектывы іна і... хм... камерыйнае будучае? Сярога спадзяецца, што яно ў яго проста ёсць...

Гурт "Tonqixod", альбом "Pradmova"

А.: — Пра гэты гурт даводзілася чуць выключна кампліментарныя водгукі калег-музыкантаў. Ад сябе скажу, што гэта адзіны з рэлізаў, якія шмат, якія адзначыліся гучным саўндтрэкам да "...Дзюраў!", таксама мала што чуваць. У розныя гады банд пакінулі харызматычныя вакалісты і не менш харызматычны бас-гіта-

ныя жывапісныя адносіны, імкнецца да перадачы святла і насычаных цэняў, выбудоўвае прасторавую глыбіню. Практычна ва ўсіх палотнах ёсць прадметнасць, матэрыяльнасць, адчуванне рэчаў навобмацак. З іншага боку, ягоныя пейзажы уплываюць, уздзейнічаюць на глядача не распрацаванасцю сюжэта і складанасцю кампазіцыі, а комплексам адчуванняў, што закладзены ў пастычна-жывапіснай тканіне твора. А ў некаторых карцінах мастак узмацняе колер, свядома "фарсіруе" яго, каб надаць кампазіцыі асаблівую псіхалагічную вастрыню. У экспазіцыі можна пабачыць некалькі палотнаў Мікалая, якія маюць практычна аднолькавы матыву, але дзякуючы таму, што ён кожны раз, падобна да французскіх імпрэсіяністаў, па-новаму бачыць натуру ды маюць "свае ўражанні, трапятанне і ўласныя душэўныя хваляванні", гэтыя рэчы глядзяцца самадастаткова. У цэлым жа, у работах Ісаенка ёсць усё тыя правыя жыцця прыроды, да вызвання якіх ён так імкнецца: свежасць і нязмушанасць, святло і паветра, дынаміка і спакой.

Марыя Іванавна — іншая. Яна валодае ціхім голасам, спакойнай манерай гаварыць. Ейным рухам упасцівы мяккасць і плаўнасць. Асабліва гэта адчуваецца на фоне тэмпераментнага ды імпульсіўнага Мікалая. Марыя выклікае ўражанне чалавека сіцілага, ураўнаважанага, гатовага хутчэй, спухаць, чым дамінаваць у гутарцы. Яна адносіцца да ліку тых жанчын, якія любяць і ўмеюць ствараць утульнасць у сваім доме. У мяне склаўся адчуванне, што ў паўсядзённым Марыя знаходзіцца крышчакі ў цені свайго мужа. Але гэтае ўражанне ў

Мікалай Ісаенка, камерных вытанчаных нацюрмортаў і жанравых кампазіцый Марыі, але ў апошняга гады ў іхній творчасці адбываюцца цікавыя метамарфозы. Мікалай усё часцей аддае перавагу малым фарматам у пейзажы, робіць выбар на карысць камернай кампазіцыі, у той час як нацюрморты Марыі становяцца ўсё больш важкімі, грунтоўнымі, набываюць своеасаблівую эпічнасць. Мікалай кажа, што ў ягонай майстэрні знаходзіцца ўжо каля ста камерных пейзажаў, якія мала хто бачыў, і што ён марыць зрабіць з іх спецыяльную выстаўку. Майстар упэўнены: "Такога Ісаенка яшчэ ніхто не ведае!". Мо таму, менавіта з гэтай прычыны ён вырашыў падарыць Нацыянальнаму мастацкаму музею ўсё свае работы з дадзенай экспазіцыі, каб прыгожа завяршыць чарговы раздзел сваёй творчай біяграфіі і пачаць новы этап у жывапісе.

А ў майстэрні Марыі стаяць чыстыя палотны буйных памераў, якія чакаюць свайго часу. І я веру, што хутка гэты час прыйдзе...

У любым выпадку мне хочацца пажадаць гэтым "дваім пад адным дахам" пастаяннага руху наперад, каб яны не пераставалі, па словах Мікалая Іосіфавіча, "не толькі тварыць, але і часам вычварцаць". Бо менавіта "вычварачыцца", мастак можа трымаць сябе ў вечным напружанні, на піку якога і нараджаюцца спраўданыя шэдэўры...

Наталля СЯЦКАЯ, загадчык аддзела сучаснага беларускага мастацтва Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь

Шмат прыгод...

У Слоніміскім драматычным тэатры адбылася прэм'ера казкі па п'есе Георгія Марчука "Шмат прыгод пад Новы год" у пастаноўцы галоўнага рэжысёра тэатра Васіля Сяўца. У спектаклі шмат танцаў, гульні, песняў. Усе сцэнічныя прыгоды ў ім адбываюцца ў змывомым казаным лесе. У студзень — лютым новую пастаноўку драмтэатра паглядзець не толькі слоніміскія дзеткі, але і госці з Дзятлава, Зэльвы, Івацэвічаў ды іншых гарадоў Беларусі. Рэжысёр Васіль Сявец прыступіў да працы над новым спектаклем для дзяцей па п'есе Гендзя Аўласенкі "Як павука з луга праганялі".

Сяргей ЧЫГРЫН / Фота аўтара
На здымку: сцэна са спектакля "Шмат прыгод пад Новы год".

В.: — Уражальны беларускамоўны арт-рок з выкарыстаннем кучы інструментаў (да класічных для рок-н-ролу дадаліся кларнет, труба, акардэон, мандаліна, блок-флейта...) плюс запрошаныя госці. Жанр гэты няпроста — і для прайгравання, і для праслухоўвання. Музыкантам лёгка можна скаціцца ў какафонію (калі так не задумвалася канцэптуальна), у нешта няўцямае, што рассыпаецца. Дадзены кірунак быў папулярны і нават масавы на Захадзе ў сярэдзіне 1970-х, дый сёння тамтэйшыя дзядкі працягваюць ім песьціцца, дайграваць, часам з'яўляюцца цікавыя маладыя выканаўцы. Але пік прайздзеньня. Былі спробы іграць арт-праг у Саюзе: самая ўдалая і тая, што ў памяці, — гурт "Аўтограф". Але ў СССР стыль так і не ўкараніўся. У Беларусі таксама можна згадаць колькі імёнаў, але тут усё гэта было альбо асобнымі пырскамі-кампазіцыямі, альбо скачвалася, у рэшце рэшт, да авангарда. Не ўпэўнены, што, з камерыйнага пункта гледжання, "Tonqixod" абраў дакладны творчы шлях: спецыялісты ацэняць, фэны будучы ў захапленні, але ў нашых поп- і "олдскульных" альтэрнатыўных краях вялікіх пляцовак такім мастацтвам не сабраць. Ды, гадоўнае, каб самім падабалася! Так, хлопцы?! Тым больш, паўтаруся, да матэрыялу няма ніякіх прэ-

тэнзі: шыкоўная работа! Асобны дзядкуй за тэксты — і на вастры дні, і смешна-сюррэалістычныя...
Гурт "Navi", альбом "Сонцам сагрэтыя"
А.: — У мяне, як і ў кожнага чалавека, ёсць свае алергіі. Я не пераношу некаторых музыкантаў і нічога не магу з гэтым зрабіць. Ёта значыць, у рамках сваёй сістэмы музычных

таму што пры інтэнсіўнасці і музычным напоры разам з папраўдзе ўдалымі рашэннямі непазбежны адносна тэматычныя правалы і вядомыя гарманічныя паслядоўнасці ды фактуры. Але, паўтаруся, гэта непазбежна на пры такім падыходзе і шчыльнасці матэрыялу...

Дзвюхазнальная экспазіцыя не-як вельмі натуральна аб'яднала каледзіаскоп увазбленнаў такіх, здавалася б, розных сусветных падзей апошняга часу. Кожная з іх не толькі асабіста пазнавальная, але і метафарычна абагульненая. Далікатнасць мастака добра адчуваецца ў кожным малюнку, у кожным сюжэце, які таленавіта выяўляе не толькі характар партрэтаемых, але і сатырычны сутнасць той або іншай міжнароднай сітуацыі. І мастацка, і моўныя акцэнтны заўжды дакладна расста-

лены. Усё скіравана на стварэнне, на жаданне садзейнічаць лепшаму. Міжволі думалася аб тым, што талент карыкатурыста дазваляе Алегу Карповічу, не парушаючы агульнага ўспрымання, усё ж павольна асэнсавач тую або іншую падазю, убачыць у ёй адзіна магчымых малюнак. А там ужо, як кажуць, справа таленавітага майстэрства, якога яму не займаць. Актыўнасць жанру карыкатуры заўжды супадала з часам значных міжнародных канфліктаў. А хіба зараз не так?

— Чаму ў нас мала хто з мастакоў працуе ў жанры палітычнай карыкатуры? Усё вельмі проста: няма заказаў, — адказвае на маё пытанне Алег Іванавіч. — Як самастойная дзяржава Беларусь — вельмі маладая краіна. Многае спазнаваць і многаму вучыцца даводзіцца практычна з нуля. У

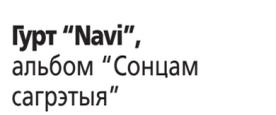
жыццёвым вытанчаных вытанчаных нацюрмортаў і жанравых кампазіцый Марыі, але ў апошняга гады ў іхній творчасці адбываюцца цікавыя метамарфозы. Мікалай усё часцей аддае перавагу малым фарматам у пейзажы, робіць выбар на карысць камернай кампазіцыі, у той час як нацюрморты Марыі становяцца ўсё больш важкімі, грунтоўнымі, набываюць своеасаблівую эпічнасць. Мікалай кажа, што ў ягонай майстэрні знаходзіцца ўжо каля ста камерных пейзажаў, якія мала хто бачыў, і што ён марыць зрабіць з іх спецыяльную выстаўку. Майстар упэўнены: "Такога Ісаенка яшчэ ніхто не ведае!". Мо таму, менавіта з гэтай прычыны ён вырашыў падарыць Нацыянальнаму мастацкаму музею ўсё свае работы з дадзенай экспазіцыі, каб прыгожа завяршыць чарговы раздзел сваёй творчай біяграфіі і пачаць новы этап у жывапісе.

А ў майстэрні Марыі стаяць чыстыя палотны буйных памераў, якія чакаюць свайго часу. І я веру, што хутка гэты час прыйдзе...

У любым выпадку мне хочацца пажадаць гэтым "дваім пад адным дахам" пастаяннага руху наперад, каб яны не пераставалі, па словах Мікалая Іосіфавіча, "не толькі тварыць, але і часам вычварцаць". Бо менавіта "вычварачыцца", мастак можа трымаць сябе ў вечным напружанні, на піку якога і нараджаюцца спраўданыя шэдэўры...

Наталля СЯЦКАЯ, загадчык аддзела сучаснага беларускага мастацтва Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь

ф о т а ф а к т

Сяргей ЧЫГРЫН / Фота аўтара

На здымку: сцэна са спектакля "Шмат прыгод пад Новы год".

В.:

А.:

Тэкст

Відэа

Яшар

Кліп

Мікалая

Планета

Вандроўнік

Жарты

Складана

Вырашае

Светам

Адказвае

Нас

Няма

Відэа

Яшар

Кліп

Мікалая

Планета

Вандроўнік

Жарты

Складана

Вырашае

Светам

Адказвае

Нас

Няма

Відэа

Яшар

Кліп

Мікалая

Планета

Вандроўнік

Жарты

Складана

Вырашае

Светам

Адказвае

Нас

Няма

Відэа

Яшар

Кліп

Мікалая

Планета

Вандроўнік

Жарты

Складана

Вырашае

Светам

Адказвае

Нас

Няма

Відэа

Яшар

Кліп

Мікалая

Планета

Вандроўнік

Жарты

Складана

Вырашае

Светам

Адказвае

Нас

Няма

Відэа

Яшар

Кліп

Мікалая

Планета

Вандроўнік

Жарты

Складана

Вырашае

Светам

Адказвае

Нас

Няма

Відэа

Яшар

Кліп

Мікалая

Планета

Вандроўнік

Жарты

Складана

Вырашае

Светам

Адказвае

Нас

Няма

Відэа

Яшар

Кліп

Мікалая

Планета

Вандроўнік

Жарты

Складана

Вырашае

Светам

Адказвае

Нас

Няма

Відэа

Яшар

Кліп

Мікалая

Планета

Вандроўнік

Жарты

Складана

Вырашае

Светам

Адказвае

Нас

Няма

Відэа

Яшар

Кліп

Мікалая

Планета

Вандроўнік

Жарты

Складана

Вырашае

Светам

Адказвае

Нас

Няма

Нашы аўтатуры — нявыгадныя для нас ў эканамічным плане, бо бензін і не мае намеру танецца. Але нявыгадныя толькі эканамічна. Едучы на ўласным транспарце, бачым тое, што бачым, а не тое, што паказваюць. Вось гэтая маральная, так бы мовіць, розніца і кампенсуе пэўныя матэрыяльныя страты. І не "жукоў" пры гэтым хочацца "нарыць", а пазнаёміцца з больш-менш рэальнай карцінай цяперашняга стану рэгіянальнай культуры. І вельмі прыемна, што нас на месцах разумеюць ды ўсяляк спрыяюць у гэтым жаданні. Што паказаў чарговы і, спадзяёмся, не апошні аўтапрабег па Міншчыне, Гомельшчыне, Гродзеншчыне ды Брэстчыне? Паспрабую сістэматызаваць гэтыя тэндэнцыі.

Яўген РАГІН

Дысцыпліна

У першай палове года сутыкнуліся з недаравальнымі парушэннямі працоўнага графіка работы сельскай бібліятэкі ў вёсцы Квасевічы Івацэвіцкага раёна і сельскага Дома культуры Моўчадзі, што на Баранавічыне. Установы ў рабочы дзень пад час нашага візіту былі зачынены па невядомых прычынах. Пасля лета і да канца 2014-га такіх прыкладаў, дзякаваць Богу, бачыць не давялося. Тэндэнцыя? Будзем спадзявацца. "К" даўно трэба давесці аднавяскоўцам сваю патрэбнасць. Той, хто гэтага не зрабіў, можа на працу ўвогуле не выходзіць, бо ў вёсцы такой "страты" і не заўважаць. Але непазбежна прыйдзе аптымізацыя, і тады скарачэнне непатрэбных устаноў будзе выглядаць цалкам натуральным працэсам. Ці не пра гэта задумаліся ў другім паўгоддзі нашы рупліўцы на сельскай культурнай ніве? Прынамсі, на дысцыпліну не забыліся.

Аптымізацыя

Але думаць пра дысцыпліну трэба было раней. Аўтарэтэт за месяц не напрацуеш. Клуб і бібліятэка ў Саковічах Салігорскага раёна летам аб'яднаны з прыкладкай на тое, што

На людным месцы

Летась Мётчанская сельская бібліятэка была інтэгравана са школьнай і атрымала прапіску ў сценах адукацыйнай установы. У наш вiртуалізаваны і перанасычаны разнастайнымі "дэвайсамі" век дзеткам яшчэ цікавыя кнігі, вокладка і старонкі, друкарскія пахі і, канешне ж, сам змест, развіццё фавулы, характары герояў. Тым больш, што побач, у суседнім пакоі, месціцца ўнікальны Музей беларускай кнігі "Літаратурны космас Мётчы".

МЁТЧА

Тут за трыццаць гадоў яго існавання сабрана больш за 600 зборнікаў вершаў, прозы, а таксама кніг па краязнаўстве і гісторыі нашага славутага кутка Барысаўскага раёна. На палове кніг — аўтаграфы беларускіх пісьменнікаў, бо 59 айчынных

ўстанова будзе ўвогуле скасавана. Хоць і размешчана яна ля маляўнічага возера, але людзей у клуб-бібліятэку не зацягнеш.

Не прэтэндуем на ісціну ў апошняй інстанцыі, але, падаецца, не паўсюль аптымізацыя праходзіць уважана. Да прыкладу, пад час нашага візіту скасоўваўся клуб у Кухцічах Уздзенскага раёна — вельмі "жывы", багаты на праекты і творчыя выдумкі. Клуб скасоўваўся, а клубніца са стажам, якой тварыць ды тварыць, збіралася пераходзіць на працу ў гандлёвую сферу. Дзесяці на Гомельшчыне ў клубах ды бібліятэках, здараецца, працуюць даяркі ды крамніцы, а вось на Міншчыне ў супермаркце будзе працаваць высокапрафесійны клубнік. Тэндэнцыя? Не дай Бог!..

Жыццё і выжыванне. Знайдзіце розніцу

Пасля аўтапрабегаў-2014: не "жукоў нарыць" ...

Праекты...

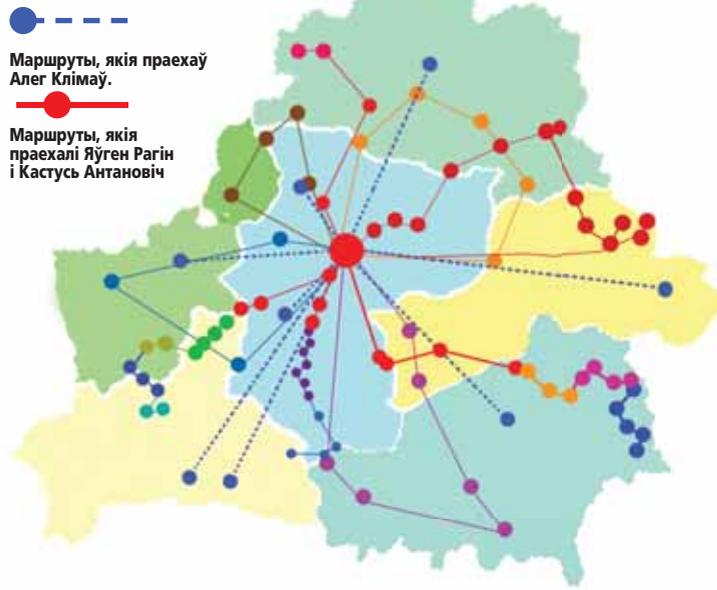
Цяпер пра тых, хто ўпэўнена давеў сваю патрэбнасць. Слонімшчына, вёска Дзераўная: ЦДК працуе над рэалізацыяй праекта "Тэрытарыяльны падыход да развіцця вёскі", фінансуе сельскія захады Ёўракамсіа. Літаральна ўся культура Лунінецчыны задзейнічана ў доўгатэрміновай акцыі "Лунінецкія клубніцы". Работнікі культуры Старадарожчыны планавы займаюцца брэндываннем мясцовых твораў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва. Пра крэатыўнасць метадыстаў Ганцавіцкага і Докшыцкага раёнаў "К" пісала і будзе пісаць. У кожным з названых рэгіёнаў за год ажыццяўляецца па паўдзясятка самых разнастайных творчых праектаў, скіраваных на самарэалізацыю моладзі.

...і іх адсутнасць

Дык ці важкая колькасць клубных праектаў? Хтосьці скажа: так. Мы ж, наведваюшы за год ці не дваццаць раёнаў Беларусі, сцвярджаем з адказнасцю: не. Праектаў, гэта значыць, ініцыятыўнасці, недаравальна мала. На наш погляд, адметны доўгатэрміновы творчы праект павінен быць у кожным сельскім клубе. А наыве не ў кожным раёне яго знойдзеш...

Маршруты, якія праехаў Алег Клімаў.

Маршруты, якія праехалі Яўген Рагін і Кастусь Антановіч

Яшчэ горшая сітуацыя — з праектамі бібліятэчных устаноў. Сімпатычнымі нам падаліся ажыццяўленыя задумкі бібліятэкараў вёскі Стрыгін (Бярозаўшчына): музейная экспазіцыя пра землякоў — удзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны; вёскі Агарэвічы (Ганцавічына): Музей старадаўняй кнігі; Докшыцаў: мультымедыійны цэнтр; вёскі Роўкавічы (Чачэршчына): база даных і экспазіцыя, прысвечаная гісторыі зніклых вёсак. Вось, бадай, і ўсё. У астатніх установах проста раз-пораз выдаюць кнігі.

Рэзюмэ

Кадры старэюць. Паўнацэннай замены на вёсцы ім няма, асабліва на пацярпелай ад чарнобыльскай бяды Гомельшчыне. Рэшту сельскіх практыкаў, што яшчэ памятаюць пра свой выхавальна-асветны абавязак, аптымізацыя "карае" сумным сыходам на пасіўную пенсію. Якасць культурнага абслугоўвання няўхільна зніжаецца там, дзе кадравая палітыка носіць стыхійны ды сутаргавы характар. Будынкi былых устаноў культуры працягваюць вісець кайданамі на балансе аддзелаў ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі. У выніку маем тое, што маем.

K

Вялікая колькасць арыгінальнай сувенірнай прадукцыі, адметных ганчарскіх і ткацкіх вырабаў, узораў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва — гэта толькі невялікая частка вынікаў працы дамоў рамёстваў, якія дзейнічаюць ва ўсіх раёнах краіны. У час нашых леташніх аўтападарожжаў атрымалася азнаёміцца з установамі, кожная з якіх заслугоўвае ўвагі.

Кастусь АНТАНОВІЧ

І, найперш, — Старадарожскі РЦР. Гэтая ўстанова, нягледзячы на маленькія памяшканні, адсутнасць магчымасці продажу сваіх вырабаў, здолела адрадыць некалькі ўнікальных брэндаў раёна: ручнік з вышываным надпісам "Старыя Дарогі", тканая процягам паясы, лялькі-старадарожанку, апанутую ў мясцовыя народныя і старасвецкія строі, а таксама напам'яць традыцыю вырабу саламяных насценных дываноў. Беражліва захоўваюць старадаўнюю традыцыю і ў Неглюбцы, што ў

Веткаўскім раёне. Вось толькі ў адрозненне ад Старых Дарог Неглюбскі сельскі цэнтр ткацтва здолеў вырашыць юрыдычныя нюансы ды адкрыць сваю галерэю-краму, што дазволіла ўстанове набываць якасныя матэрыялы і, зразумела, зарабляць.

Спрабуюць зарабляць на продажы вырабаў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва і ў Доме ганчара ў Германавічах, што на Шаркаўшчыне. Гліняныя жырандолі, ёмістасці для захоўвання цыбулі і часнаку, распрацаваныя мясцовым ганчаром, карыстаюцца попытам далёка за межамі вёскі. І ўсё ж не "камерцыялізацыя" з'яўляецца галоўнай рухаючай сілай. Ва ўстанове праводзяцца заняткі з дзедзьмі па ганчарстве і па вырабе глінянай цацкі, па ткацтве ды вязанні. Пра тое, што за такімі заняткамі — будучыня, сведчыць досвед Слонімскага РДР, дзе надзвычай папулярнымі сярод насельніцтва сталі майстар-класы па народных рамёствах, у выніку чаго прыняць усіх ахвотных з-за недахопу плошчаў не атрымліваецца.

Пераканаліся мы і ў тым, што на месцах вырашальную ролю ў папулярнасці народных рамёстваў адыгрываюць канкрэтныя асобы, людзі, для якіх такая праца — жыццё. Гэта і Надзея Салейка са Слоніма, мастацкія карціны з гліны якой не пакінуць нікога абыякавым. Гэта і Віктар Лявонаў — разьбяр па дрэве з Якімаўкі, што на Буда-Кашалёўшчыне, які сам стаў брэндам раёна. Гэта і Марыя Літвінава, якая ў Добрушскім раёне распачала традыцыю мастацкіх вырабаў з бяросты. Менавіта на такіх людзях і захоўваюцца нашыя традыцыйныя рамёствы, як зберагаецца ды папулярныя спеўная народная культура ўзорным фальклорным калектывам Міханавіцкага дома фальклору "Калыханка", якім кіруе Ларыса Рыжкова.

Музей, у які хочацца вярнуцца

Багата на нашым шляху было і музеяў, устаноў-рэтранслятараў беларускай культуры, якія мусяць, бы магніт, прыцягваць да сябе як мясцовую супольнасць, так і легіёны турыстаў. Што многія і робяць, да прыкладу, той жа музей "Ружанскі палацавы комплекс Сапегаў", які толькі на сувенірах пазалетаў зарабіў каля 120 мільёнаў

У клуба — юбілей

Мазалаўскі сельскі дом культуры адсвяткаваў сваё 25-годдзе ў клубе з нагоды такой даты назіраўся аншлаг, якому маглі б пазайздросціць нават сталічныя артысты.

ВІЦЕБШЧЫНА

Дом культуры быў пабудаваны ў 1989 годзе ў цэнтры вёскі Мазалава і належыў Мазалаўскай перасоўнай механізаванай калоне. Першым дырэктарам установы была Ірына Захаранкова, а пасаду мастацкага кіраўніка тады займала Марына Каланіцкая (Дземчанка), што пасля шмат гадоў кіравала раённым Домам культуры. У гэты час тут былі арганізаваны аматарскія аб'яднанні і гурткі розных напрамкаў.

Сярод колішніх супрацоўнікаў Дома культуры нельга не ўзгадаць прозвішчы Ірыны Федзякінай, Марка Зелянкевіча, Алы Дружковай, Настасі Хмарскай, Алесі Бекешавай, Волгі Логінавай, Настасі Сільчанка, Уладзіміра Дрыгібкі, Аксаны Кавальчук.

Гаспадыняй Дома культуры шмат часу з'яўлялася Ірына Толкач, якая цяпер кіруе ансамблем песні "Крыніцы" і жаночым клубам "Залаты ўзрост".

Зараз ва ўстанове культуры працуе 13 клубных фарміраванняў, у якіх — больш за 185 чалавек. Гэта "народны" ансамбль народнай песні і музыкі "Вераснянка", ансамбль песні "Крыніцы", харэаграфічны калектыў "Беларускія ўзоры", тэатральны гурт "Вобраз", дзіцячая студыя творчага развіцця "Фантазёры"...

У святочны дзень прайшоў канцэрт з удзелам вядучых калектываў устаноў, дзе лепшыя работнікі ўстановы былі ўзнагароджаны граматамі ды падзякамі аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Віцебскага райвыканкама і Віцебскага раённага цэнтра культуры і творчасці.

Андрэй СТРУНЧАНКА, вядучы метадыст Віцебскага АМЦНТ

Кніжны космас

творцаў у розныя гады наведвалі гэты незвычайны музей.

Адбылося святкаванне 30-годдзя музея "Літаратурны космас Мётчы". Зразумела, што і наша сельская бібліятэка не засталася ўбаку. Вельмі актыўна падключыліся да падзеі нашы пастаянныя чытачы — як з ліку школьнікаў, так і дарослых. Цудоўна выступілі экскурсаводы-сямікласнікі. Потым слова ўзялі літаратары, прадстаўнікі кіраўніцтва раёна, госці...

Вось што сказаў у сваім пасланні-віншаванні старшыня Цэнтральнага камітэта Беларускага прафсаюзаўнага саюза работнікаў адукацыі і навукі Аляксандр Бойка:

— Ваш музей варты пераймання і навуковага асэнсавання. Гэта надзвычай важны для рэгіёна і краіны культурны праект, яскравы прыклад школьнага музея, экспазіцыі якога маюць не-

ацэнны педагогічны і эстэтычны ўплыў на наведвальнікаў...

А на тэрыторыі школы нашы чытачы, людзі неабыякавыя да беларускага слова, адкрылі ў гонар музейнага юбілею Алею Вязаў, пасаджаных напярэдадні юнымі гурткоўцамі.

Любоў ЛАЙКОВА, бібліятэкар сельскай бібліятэкі вёскі Мётча Барысаўскага раёна Мінскай вобласці

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара.
Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by,
тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97,
абмяркуйце на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kimpressby

рублёў. І гэта не ўключаючы экскурсійнае абслугованне ды правядзенне вясельных абрадаў! Нягледзячы на кадравыя пытанні (вельмі цяжка ўтрымаць высокакваліфікаванага спецыяліста), музей не спыняецца на дасягнутым, праводзячы міжнародныя мастацкія пленэры, валанцёрскія летнікі, фестываль “Ружанская брама”. Ва ўстаноўе разумеюць, што толькі арыгінальнай актыўнай працай можна прывабіць турыста.

Разумеюць гэта і ў Бярозаўскім гісторыка-краязнаўчым музеі. На тэхнічным узбраенні ўстановы — шэсць камп’ютераў і дзве мультымедыяныя ўстаноўкі. Акрамя таго, гасцям прапануюцца адметныя ролевыя гульні, цікавыя і дзецям, і дарослым. Багата інтэрактыўу і ў Музеі Кузьмы Чорнага ў Цімакавічах, што на Капыльшчыне. Уражае хаця б тое, што пры ўстаноўе дзейнічае некалькі дзіцячых тэатраў, праводзяцца экскурсіі за межамі будынка, рэгулярнымі сталі музейныя заняткі, якія дазваляюць убачыць класіка нашай літаратуры як чалавека, што выйшаў у свет з сялянскай хаты, і як пісьменніка сусветнага маштабу адначасова.

Маштаб асобы творцы, гэтым разам — мастака Язэпа Драздовіча, можна ўбачыць у Германавіцкім музеі культуры і побыту. Неўзабаве там чакаецца стварэнне віртуальнай экскурсіі па ўсіх вядомых творах Драздовіча і ўстаноўка ў музеі інфакіёска.

Не меншую цікавасць выклікае і Дом-музей у суседняй вёсцы Алашкі, прысвечаны беларускаму савадоду-селекцыянеру Сікоры. У музеі акрамя цікавай экскурсіі можна пакаштаваць яблык з саду Івана Сікоры, а пры жаданні — паўдзельнічаць у штогадовым фестывалі “Яблычны Спас — усяму час”. Магчыма, такіх ярскіх мерапрыемстваў не стае для “раскруткі” музея ў Чачэрску, які размясціўся ў велічным будынку ратушы. Нягледзячы на цікавыя выставачныя праекты, установа не мае комплекснай канцэпцыі, узор для якой мясцовыя музейшчыкі маглі б пазычыць у ашмянскіх калег. Той жа музей у Ганцавічах знайшоў уласны шлях развіцця, арыентуючыся ў сваіх праектах на мясцовую супольнасць, што рэгулярна завітвае ў музейную прастору...

К

“Тры ў адным” — так я назваў бы эксперымент, на які пайшла газета летас у праекце “Знятацку і без “візы”: журналіст “К” + мясцовы інсайдар ва ўстановах культуры”. Нагадаю, сутнасць яго заключалася ў тым, што карэспандэнт выдання наведваў установы культуры ў раённых цэнтрах, не папярэдзіўшы загадзя іх работнікаў аб сваім візіце. Сабе ў напарнікі ён браў мясцовага жыхара, які з’яўляўся і гідам, і “інсайдарам”, выказваючы ўласнае меркаванне аб культурным жыцці горада наогул і даючы ацэнку дзейнасці канкрэтных арганізацый. Выніковы матэрыял уяўляў з сябе ўражанні журналіста, суб’ектыўны погляд “сталкера” і меркаванні кіраўнікоў устаноў — уласна, тры ў адным. Надшоў момант нейкім чынам падсумаваць адчуванні ад убачанага/пачутага ў цэлым. І, выказаўшы шчырую падзяку ўсім героям за супрацоўніцтва ды садзейнічанне, у дадзеным артыкуле я абмяжуюся часткай толькі сваіх высноў.

Алег КЛІМАЎ

Культура на траіх

Пра эканамічныя рэаліі і пра венік

Без хіт-парадаў

Не хачу складаць штосьці кшталту чартаў, у якіх хіт-парад дамоў культуры выглядае гэтакім чынам, у саборніцтвае дамоў рамястваў перамогу атрымаў той і той, а ў аўтсайдарых знаходзіцца зусім іншы. І не таму, што баюся няўзнак пакрыўдзіць на роўным месцы кагосьці, прымеруўшы на сябе віртуальную мантыю судзі. А перш за ўсё з прычыны таго, што праблемы, з якімі сутыкаюцца структуры культурныя, — тыповыя, адны і тыя ж. Нюансы заключаюцца ў метадах іх вырашэння, у тым, якім шляхам дасягаюцца пэўныя станоўчыя вынікі, за кошт чаго адбываюцца прарывы.

Тры тэмы, якія ў абавязковым парадку ўзніклі ў гутарках з самымі рознымі людзьмі ад культуры, — гэта бюджэтнае фінансаванне апошняй, заробная плата і аптымізацыя. Наўрад ці хтосьці абнадзеіць, што ў бліжэйшыя, вазьму на сябе смеласць спрагназаваць, гадоў пяць сітуацыя карэнна зменіцца.

Як пераканаўся, найперш больш-менш дастатковыя сродкі выдзяляюцца пад культураўтваральныя праекты, пад аднаўленне ды захаванне знакавых гістарычных артэфактаў. Дый у такіх выпадках мясцовыя органы ўлады павінны самастойна адшукваць крыніцы дадатковага фінансавання. Усё астатняе культурнае поле забяспечваецца ў мінімальна неабходных для яго грашовых аб’ёмах. Ёсць спакуса напісаць збітую фразу: “...якіх хапае толькі на падтрыманне штаноў”. І напішу. Эканамічныя рэаліі сёння такія.

Таму дзяржава і заклікае, і патрабуе, і абавязвае, каб установы ўсімі спосабамі (пажадана апраўданымі ды разумнымі) прыцягвалі пазабюджэт. І тут ужо наколькі ў каго ўяўленне развіта. Плошчы здаюцца ў доўга- і кароткатэрміновыя арэнды пад кірмашы, крамы, цырульні, кафэ... Наведвальнікам прапануюцца фотасесіі ў інтэр’ерах, маладых заклікаюць правесці ўрачыстасці ўступлення ў шлюб у сценах устаноў (бывае, з наступным працягам нават), юбіляраў гатовы віншаваць на фоне музейных экспанатаў, а яшчэ існуюць гульнявыя пакоі для дзяцей, выстаўкі, масавыя інтэрактыўныя дзействы... Я і падтрымліваю такое, і баюся, што аднойчы камусьці прыйдзе ў галаву здаць свае метры, напрыклад, філіялу рэальнага агенцтва. А чаму б і не? Як дзяліўся са мной дырэктар аднаго з палацаў культуры, яго калега сур’ёзна разглядаў магчымасць адкрыцця ў падвальным памяшканні лазні. Можна, ужо і адкрыць?

Пра зарплату — або добра, або нічога. Добра, што людзям не забараняюць падпрацоўваць у вольны ад асноўнай службы час. Добра, што частку пазабюджэтных асігнаванняў можна накіроўваць на грашовае заахвочванне супрацоўнікаў. Добра (для маральнага заспакаення), што ёсць такія прафесіі (ёсць, не хлушу!), дзе праца нашага чалавека аплатаецца яшчэ ў меншых маштабах...

Пункт трэці. Як без задавальнення да яе не ставіліся б заняткі ў сферы культуры работнікі, аптымізацыя — працэс і вымушаны, і, разам

з тым, наспелы. Першае выцякае з усё таго ж фінансавання, другое — фактар аб’ектыўны. Узбуйненне ўстаноў культуры за кошт стварэння шматпрофільных цэнтраў, якія могуць ўключаць у сябе клубныя установы, аддзелы рамястваў і народных традыцый, бібліятэку, гурткі ды іншае, — крок рацыянальны, бо энсу функцыянавання такіх структур “па адзіночцы” ў некаторых раёнах краіны няма. Віной таму, напрыклад, дэмаграфічная сітуацыя, калі пусцеюць вёскі, у якіх знаходзяцца установы культуры. Іх проста няма каму наведваць. Або колькасць метраў пэўных “падраз-

меркаванне, не застаюцца служыць на карысць культуры, а шукаюць сабе больш грашовыя месцы. Сёй-той з кіруючага складу не хаваў, што яно і да лепшага, бо, на іх думку, новае пакаленне работнікаў культуры не валодае патрэбнымі прафесійнымі ведамі ды навыкамі, што няма ў людзях жадання нешта прыдумляць, тварыць, проста якасна выконваць прамыя абавязкі. Маўляў, “вяршкі” асядаюць у буйных гарадах, а на “перыферыю” трапляюць не надта каб адукаваныя кадры. Я, вядома, верыў і... здзіўляўся, таму што сярод супрацоўнікаў устаноў культуры, з якімі я сустракаўся, было шмат лю-

дзей маладых, таленавітых, з бляскам у вачах. Не хочацца верыць у тое, што вось гэтае пакаленне 25 — 35-гадовых — апошні рэзерв нашай культуры.

Дажывём да...?

Супярэчлівае ўражанне ў мяне склалася ад новых знаёмстваў, ад наведвання самых розных устаноў культуры. Неаднаразова пісаў, што схіляю галаву перад самаадданай працай іх служачых, разумею заклапочанасць і трывогі гэтых людзей, спачуваю ім, захипляюся імі. (Злююся на тых, хто абьякавы да сваёй працы. Дзеля ісціны, заўважу, што такіх меншасць.) І я гэтак жа крыху разгублены, як і яны. Што ж будзе з беларускай культурай далей, калі раптам усё яшчэ рака энтузіястаў, якія захоўваюць яе, рухаюць, пачне драбнець? Не, яна не высахне, але як бы потым не давлялося ўжываць экстраардынарныя меры, каб насыціць яе новай вадай.

Магчыма, умоўны токар шостага разраду можа абысціся без музеяў і хоць бы сузірання старадаўніх абрадаў. Але заўтра, я перакананы, душа яго запатрабуе не песень умоўнага ансамбля “Дзюна”, а кнігі Уладзіміра Караткевіча. Напэўна, у “хіт-парадзе” актуальных задач дзяржаўнага маштабу культура сёння займае мо і не верхнія, але стабільныя пазіцыі. Але хочацца дажыць да таго часу, калі прыярытэтная будзе і яна! І не ў якасці таго, што трэба ратаваць, а галіной квітнеючай, той, што пастаянна развіваецца, сучаснай, з адукаванымі кадрамі і такой, якая беражліва захоўвае традыцыі!..

К

У пружанскім кінатэатры “Спадарожнік” адбылася творчая падзея з нагоды 90-годдзя беларускага кінематографа. У фае гасцей сустракала кніжная выстаўка “Беларускаму кіно — 90”, падрыхтаваная бібліятэкарамі Цэнтральнай раённай бібліятэкі імя Міколы Засіма.

ПРУЖАНЫ

Можна было азнаёміцца з выданнямі па гісторыі кінамастацтва Беларусі, з кнігамі, якія распавядаюць пра жыццёвы і творчы лёс нашага кінарэжысёра, акцёра і прадзюсара Міхаіла Пташука, пра творчыя біяграфіі вядомага беларускага акцёра Мікалая Яроменкі і мэтра нацыянальнай кінадакументалістыкі Віктара Дашука. Пацікавіцца рэйтінгам мастацкіх, дакументальных, анімацыйных фільмаў айчыннай кінастудыі далі магчымасць старонкі рэспубліканскага часопіса “Мастацтва” (№ 7 за 2014 г.). Прыцягваў увагу раздзел выстаўкі пад назвай “3 кніжных старонак —

Афіша з аўтографам

Частка экспазіцыі. / Фото аўтара

на вялікі экран”, які прапанаваў наведвальнікам азнаёміцца з творамі беларускіх пісьменнікаў (“Вазьму твой боль” Івана Шамякіна, “Чорны замак Альшанскі”, “Дзікае паляванне караля Стаха” Уладзіміра Караткевіча, “Знак бяды”, “Сотнікаў” Васіля Быкава ды іншымі), якія былі ў свой час экранізаваны. Не абмінулі ўвагай арганізатары і самых юных гледачоў. Беларускаю мультпанараму прадстаўляў раздзел “Дзіцячы кінасеанс”, дзе сабраны матэрыял

пра майстроў айчыннай мультыплікацыі.

Дапаўнялі кніжную экспазіцыю цікавыя кінапрадметы: кінаафішы з аўтарскімі надпісамі, наборы віншавальных паштовак з кадрамі з розных мастацкіх кінастужак, спецыяльныя прыстасаванні і тэхніка для дэманстрацыі фільмаў. Дадамо, што выстаўка працягвае работу ў залах бібліятэкі.

Раіса ЗІНЧУК, бібліятэкар Пружанскай ЦРБ

Бяспека жыцця

Дзень ратавальніка — свята прафесіяналаў, якія прысвяцілі сябе высакароднай місіі: абараняць і ратаваць людзей. Створанае 19 студзеня 1999 года Міністэрства па надзвычайных сітуацыях упэўнена вырашае пастаўленыя задачы.

Супрацоўнікі МНС працягваюць шматвекавую справу пажарных, іншых работнікаў аварыйна-выратавальных службаў, абапіраюцца на іх досвед, шануюць традыцыі мужнасці.

Беларускія ратавальнікі-пажарныя заўжды былі з краінай, з народам. Іх складаная праца — і напружаныя будні, і баявыя аперацыі. Галоўная задача для ратавальніка — пераадоленне сябе і перамога над небяспекай, а найважнейшая ўзнагарода — жыццё выратаванага чалавека. За дзесяцігоддзе работнікі МНС Беларусі правялі больш за 250 тысяч выратавальных аперацый, выратавалі больш за 50 тысяч чалавек. Міністэрства па надзвычайных сітуацыях вызначае галоўным прыярытэтам сваёй дзейнасці далейшае павышэнне эфектыўнасці аховы грамадзян і эканомікі краіны ад бедстваў.

Сёння экстранны нумар 101 вядомы кожнаму, у любой складанай сітуацыі грамадзяне звяртаюцца да тых, хто заўжды на пасту. І дапамога прыходзіць без прамаруджванняў. Некалі хвілін чакання — і ўжо чутны сірэны аварыйна-выратавальных аўтамабіляў...

Ратавальнікі робяць усё для таго, каб на роднай зямлі не было тэнагенных бедстваў і знішчальных наступстваў самых розных стыхій.

Беларускія ратавальнікі кругласутачна нясуць сваю неабходную грамадству і кожнаму грамадзяніну службу. Але няхай іхняя дапамога не спатрэбіцца, і 2015 год стане для нас этапам спакойнага жыцця — без надзвычайных здарэнняў ды катаклізмаў! Жадаем усім ратавальнікам моцнага здароўя і паспяховай службы!..

Таяцяна БЫЧАНОК, спецыяліст групы прапаганды і навучання Савецкага РАНС Мінска

Тактыка культурнага развіцця

Гэта мы, беларусы!

Работнік культуры — я проста перакананы! — павінен быць амбіцыйным. Горда ўзнятая галава — доказ таго, што яе шчаслівы ўладальнік ведае сабе цану. А вымяраецца яна прыдуманымі творчымі ідэямі, якія пасля рэалізацыі становяцца брэндамі горада, раёна, вобласці, краіны. Пра адну такую ідэю (пакуль толькі ідэю) і хацелася б сёння распавесці.

Яўген РАГІН

Вядучы навуковы супрацоўнік экспазіцыйна-выставачнага аддзела Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь Таццяна Мірановіч паведаміла "К", што яе ўстанова ў кантэксце развіцця і пашырэння міжнародных стасункаў мае намер стварыць сёлета перасоўную выстаўку, якая тэзісна адлюстроўвала б гісторыю і культуру нашай краіны. Задача, словам, дзяржаўнай важнасці: прэзентаваць беларускую нацыю як арганічную частку сусветнай супольнасці. Для гэтага варта прадэманстраваць працэсы фарміравання і развіцця беларускага этнасу, нацыі, дзяржаўнасці, адлюстраваць асаблівасці духоўных, культурных працэсаў ва ўзаемасувязі з сусветнай гісторыяй ды культуры, азнаёміць замежжа з нашымі гісторыка-культурнымі помнікамі.

Праект мае ўмоўную назву "Беларусь і беларусы". Аснову выстаўкі складуць выявы іканаграфічных і картаграфічных матэрыялаў ды прадметаў, фотаздымкі і пісьмовыя крыніцы са збору Нацыянальнага гістарычнага музея. Не выключана, што выставачны праект будзе рэалізаваны і за кошт матэрыялаў іншых музеяў, а таксама бібліятэк ды архіваў. Выявы будуць суправаджацца анатацыямі на беларускай мове, што даць магчымасць азнаёміцца з асаблівасцямі нашага пісьменства. Паралельны пераклад мяркуецца зрабіць на англійскай мове.

Экспазіцыя, працягвае расповед Таццяна Мірановіч, займае чатыры тэматычныя комплексы. Спачатку будуць прэзентавацца прыродна-геаграфічныя ўмовы і гістарычны агляд. Потым — архетып беларуса і самабытнасць ягонай культуры.

Цяпер — пра тэхнічны бок праекта. Падаецца, нават раённыя музеі Беларусі маюць цяпер пэўныя прыстасаванні для наладжвання выязных экспазіцый. Але, як паказвае практыка, далей не надта скрупулёзна распрацаванай канцэпцыі і не вельмі дасканалых разборных планшэтаў, дзе месціцца не заўжды якасныя выявы прадметаў, справа пакуль не ідзе: ці то грошай не стае, ці то жадання бракуе... Выстаўка ж Нацыянальнага гістарычнага музея складзецца з максімальна зручных у выкарыстанні мабільных канструкцый ці стэндаў-трансформераў. На іх і размесціцца высак-якасныя выявы прадметаў ды дакументаў, а таксама — тлумачальныя тэксты. Для больш выразнага раскрыцця тэмы плануецца шырокае выкарыстанне сучасных тэхналогій візуалізацыі, мультымедыяных сродкаў, аўдыя- і відэазабеспячэння.

Пагадзіцеся, праект з тэмай "Беларусь і беларусы", ды яшчэ разлічаны на замежнага спабыўца, патрабуе ў рэалізацыі аб'яднаных намаганняў. Менавіта таму Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь цяпер шукае партнёраў: дызайнераў, мастакоў, зацікаўленых асоб і арганізацый, якія жадалі б паспрабаваць свае творчыя сілы ў рэалізацыі праекта.

Абвешчаны адпаведны адкрыты конкурс. Больш падрабязна пра яго, канцэпцыю выстаўкі можна даведацца ў Сеціве. Заяўкі прымаюцца да пачатку лютага.

За мяжой нас кепска ведаюць, часта атажамліваючы з Расіяй. Каму, як не нам, беларусам, паклапаціцца, каб карэнным чынам змяніць сітуацыю? Суверэнная Беларусь з тысячагадовай гісторыяй таго варта. Дык якой быць выстаўцы "Беларусь і беларусы"? Давайце разам адкажам на гэтае пытанне!..

У пачатку XXI стагоддзя гэтая праблема паўстала вельмі востра, і на чарговай канферэнцыі UNESCO была прынята Канвенцыя аб ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны. На тэрыторыі нашай краіны гэтая Канвенцыя ўступіла ў сілу ў 2006 годзе. З гэтага часу пачалося актыўнае супрацоўніцтва работнікаў культуры і навукоўцаў па пошуку і захаванні тых іскрынак, што яшчэ нясуць святло культурнай спадчыны.

Тым абрадам, што трапілі ў Спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь, можна сказаць, пашанцавала: за іх бытаваннем сочаць і навукоўцы, і работнікі культуры, і СМІ. Так, калядны абрад "Цары" ў вёсцы Семежава Капыльскага раёна штогод збірае не адну сотню гледачоў, і, прыемна адзначаць, не толькі беларусаў. Напрыклад, 13 студзеня шматлікія тураператары прапанавалі замежным вандроўнікам зазірнуць на беларускія Каляды ў Семежава.

Не менш вядомыя калядныя абрады "Шчадрэц" вёскі Рог Салігорскага раёна і архаічны абрад "Цягнуць Каляду на дуба" вёскі Новіны Бярэзінскага раёна. А на Будслаўскі фэст (Мядзельскі раён) у гонар ушанавання Маці Божай Будслаўскай збіраюцца пілігрымы з усіх куткоў Беларусі ды бліжняга замежжа.

Такія абрады, якія найбольш ярка адлюстроўваюць самабытнасць нашай культуры, захавалася не так шмат. І, нягледзячы на тое, што некаторым з іх нададзены статус гісторыка-культурнай каштоўнасці Рэспублікі

Настасся КОМЛІК-ЯМАЧІНА, вядучы метадыст па фальклоры Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці

Беларусь і яны ўзяты "пад ахову дзяржавы", на тое, што інтэлегенцыяй вядзецца пастаянны пошук вартых увагі культурных з'яў, наша спадчына — пад пагрозай знішчэння.

Існуе некалькі асноўных прычын такой сітуацыі. Адна з іх — знікненне сельскай супольнасці. Вёскі "старэюць" і "выміраюць", ды і проста не стае людзей, каб праводзіць абрады. Разбураецца грамада. У сувязі з аптымізацыяй устаноў культуры закрываюцца клубы і бібліятэкі — часам адзіныя агмені культурнага жыцця на сяле...

Яшчэ адной праблемай у справе захавання старажытных абрадаў у жывой тра-

Не сакрэт, што імклівае развіццё сродкаў камунікацыі, павышэнне мабільнасці насельніцтва, такія ўжо звыклыя трансфармацыі, перараджэння, а часам і знікненне народных абрадаў. Для беларускай культуры сёння гэта асабліва актуальна. Прыняцце хрысціянства ў даўнія часы, савецкая ўлада, затым разбураенне "жалезнай заслоны" і плынь моды на іншаземнае — усё гэта знішчальным віхраслупам прайшлося па вытоках нашай культуры, разбураючы яе падмурак, выціскаючы з народнай памяці ды жыцця глыбінныя сэнсы абрадавых і рытуальных дзеянняў, прадметаў, сімвалаў.

Народныя абрады: ці ўсе ім рады?

Пры чым аптымізацыя да захавання традыцыі?

■ Узнікненне трэцяй прычыны мяне проста здзіўляе і непрыемна ўражвае. Я маю на ўвазе раз'яднанасць і нескардынаванасць дзяржаўных інстытутаў ды грамадскіх аб'яднанняў у справе захавання нашай агульнай культурнай спадчыны.

насць нашай культуры і заключаецца ў такіх абрадах, і мы не маем права страціць нашы культурныя каштоўнасці, не захавашы іх для нашчадкаў.

І калі вышэйназваныя прычыны маюць пад сабой названы падмурак і паўплываць на іх спецыялістам ды аматарам беларускага фальклору даволі складана, то ўзнікненне трэцяй прычыны мяне проста здзіўляе і непрыемна ўражвае. Я маю на ўвазе раз'яднанасць і нескардынаванасць дзяржаўных інстытутаў ды грамадскіх аб'яднанняў у справе захавання нашай агульнай культурнай спадчыны.

Апантаная асобы і аб'яднанні кшталту Студэнцкага этнаграфічнага таварыства робяць вялікую працу па зборы этнаграфічнага матэрыялу, яго апісанні і сістэматызацыі, рэканструкцыі традыцыйных строяў, побытавых танцаў і г. д. Але сабраны матэрыялы цыркулююць толькі ў пэўным асяродку, у вузкім коле "сваіх". Да людзей "афіцыйных" тут ставяцца з насцярогай і крытыкай. А дзяржаўныя ўстановы таксама не паляюць жаданнем плённага супрацоўніцтва, ставячыся да падобных арганізацый як да сапернікаў, ледзь не ворагаў.

Гэта вельмі дзіўна, бо ў беларускай традыцыі — вырашаць "вялікія і важныя справы" талакой. А адраджэнне і захаванне нашай агульнай

культурнай спадчыны ў такі складаны час і ёсць вялікая ды важная справа.

За мінулы год на Міншчыне было прыкладзена нямала намаганняў па пераадоленні вышэйзгаданай раз'яднанасці: арганізаваны супольны праект з радыё "Мінская хваля" пад назвай "Продкі.by" — цыкл радыёперадач пра святы і абрады беларускага народнага календара. Наладжаны кантакт з Беларускім дзяржаўным музеем народнай архітэктуры і побыту — ужо другі год запар мы сумесна праводзім рэканструкцыі калядных абрадаў, што бытуюць на Міншчыне. Сёлета імпрэза, прысвечаная провадам Каляды, адбудзецца сёння, 17 студзеня. Так што ўсе, неабыякавыя да роднай культуры, далучайцеся! Разам мы зможам больш!..

■ У ТЭМУ

Пабачыўшы на сайце аднаго з айчынных музеяў прэс-рэліз культурна-масавага мерапрыемства "Старажытныя Каляды", я вырашыла пацікавіцца падрабязнасцямі.

Завітала ў адміністрацыю музея за два тыдні да імпрэзы. Але пракаментавалі прэс-рэліз дырэктар установы культуры... адмовіўся. Маўляў, загадчык культурна-адукацыйнага аддзела, які займаецца мерапрыемствам, адсутнічае, сцэнарый не гатовы, і ўвогуле, мы журналістаў пакуль не запрашалі...

Вось такі піяр... Увогуле, нармальнае практыка — калі ўстанова публікуе і рассылае прэс-рэлізы. Але ні адно выданне, што сябе паважае, прэс-рэліз слова ў слова перадрукоўваць не стане. Таму пачынаюць тэлефанаваць, ездзіць, праціць дадатковую інфармацыю. Калі музей адмаўляецца каментавалі прэс-рэліз, то мэта апошняга зусім не зразумелая. Ну, добра, не гатовы сцэнарый. Але ж можна распавесці, якія прапановы разглядаюцца, даць інфармацыю па апошніх зменах у экспазіцыі.

Пачытаем сам прэс-рэліз. Вось напрыклад: "Але за дзень да нараджэння новага сонца найбольшую моц набывалі сілы Наві". Ну, гэта ўжо зусім не навуковая лексіка. А ў функцыі музея, адпаведна з Кодэксам музейнай этыкі ICOM, уваходзіць даследчая дзейнасць. Музей — гэта навуковая ўстанова. Усяму, што там паказваюць, наведвальнік верыць, лічыць, што так і было. Дык ці варта на сайце навуковай установы пісаць пра сілы Наві? Сумняваюся...

Файна было ў мінулыя гады, калі ў шэраг музеяў пакалядаваць запрашалі носьбітаў традыцый з рэгіёнаў. І выдумляць нічога не патрабавалася, і ўвага публікі была гарантавана. І носьбітам традыцый увага ды пашана прыемныя. Шмат зацікаўленых і хацелі б пабачыць калядаванне ў вёсцы, але не маюць магчымасці паехаць. А калі сапраўдныя вясковыя калядоўшчыкі прыязджаюць, то атрымліваецца імпрэза, якую нельга не наведаць...

Алена ЛЯШКЕВІЧ, метадыст аддзела навукова-метадычнага забеспячэння дзейнасці па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Інстытута культуры Беларусі

Т Э К С Т

Беларусь і яны ўзяты "пад ахову дзяржавы", на тое, што інтэлегенцыяй вядзецца пастаянны пошук вартых увагі культурных з'яў, наша спадчына — пад пагрозай знішчэння.

Існуе некалькі асноўных прычын такой сітуацыі. Адна з іх — знікненне сельскай супольнасці. Вёскі "старэюць" і "выміраюць", ды і проста не стае людзей, каб праводзіць абрады. Разбураецца грамада. У сувязі з аптымізацыяй устаноў культуры закрываюцца клубы і бібліятэкі — часам адзіныя агмені культурнага жыцця на сяле...

Яшчэ адной праблемай у справе захавання старажытных абрадаў у жывой тра-

дыцыі з'яўляецца стаўленне Праваслаўнай ды Католіцкай цэркваў да культурнай спадчыны беларусаў. Не сакрэт, што многія абрады маюць вытокі ў язычніцкай традыцыі, але, на маю думку, удзел у такіх абрадах — не паказчык веравызнання: гэта ўжо культурна-гістарычная, а не рэлігійная з'ява. І песні-вясянкі ці абрадавыя шэсці — даніна памяці продкаў і намаганне захаваць сваю аўтэнтычную культуру, перадаць яе мага больш багатую спадчыну наступным пакаленням. Але ў некаторых раёнах забараняюць удзельнічаць у старажытных абрадах. Мне гэта падаецца несправядлівым, бо адмет-

ф о т а ф а к т

"Я не паэта..."

12 студзеня, у дзень нараджэння народнага артыста Беларусі, народнага артыста СССР Уладзіміра Мулявіна на сцэне Беларускай дзяржаўнай філармоніі адбылася прэм'ера праграмы "Я не паэта..." у рамках традыцыйнага праекта "Канцэрт у дзень нараджэння". Знакаміты саліст Пётр Элфімаў у суправаджэнні Нацыянальнага акадэмічнага аркестра народнай музыкі імя Іосіфа Жыновіча пад кіраўніцтвам маэстра Міхаіла Казінца выконваў творы легендарнага Уладзіміра Мулявіна і "Песняроў".

На здымку (на першым плане): Пётр Элфімаў і Міхаіл Казінец. Фота Сяргея ТРАФІЛАВА

Як навучыцца любіць традыцыйную беларускую культуру? Напэўна, трэба адчуць сябе беларусам — чалавекам са слаўным радаводам і не абы-якімі духоўнымі прынцыпамі, што стагоддзямі назапашваліся продкамі! На пытанні "К" адказвае загадчык аддзела народнай традыцыйнай культуры Гомельскага абласнога цэнтру народнай творчасці Ірына ГЛУШЭЦ.

Яўген ПАГІН

— Праблема ў тым, што для адраджэння традыцый часам не стае захопленых людзей. Энтузіястаў, так бы мовіць, збоку — мала. Збольшага "хварэюць" на фальклор "спецыяльна навучаныя людзі": метадысты, шараговыя работнікі культуры на месцах... Да прыкладу, у Рычове Жыткавіцкага раёна гэта — кіраўнік народнага фальклорнага ансамбля "Дубравіца" Рычойскага цэнтру традыцыйнай культуры Ганна Бурак. Неабыякавы да справы і начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Жыткавіцкага райвыканкама Сяргей Агіевіч. Абрад "Юр'я" вёскі Пагост гэтага раёна мае статус нематэрыяльнай каштоўнасці, таму, акрамя паездак на само свята, час ад часу тэлефаную Сяргею, цікаўлюся, як справы. Ён кажа: "Усё нармальна. Ваюем!" Вось такая гіперактыўнасць — нармальны стан аддзела. Я занепакоілася б, каб было інакш... У Стаўбуне, што на Веткаўшчыне, заўжды актыўна шчыруе Святлана Парашчанка — кіраўнік "Стаўбунскіх вячорак". Удзельніцы калектыву, у тым ліку былыя, — самыя сапраўдныя носьбіты нашай традыцыі. Каб не гэтыя жанчынкі, не было б і "Пахавання стралы".

— У Казацкіх Балсунах гэты ж абрад мае статус нематэрыяльнай спадчыны. Але дайшлі да мяне чуткі, што мясцовая клубная ўстанова знаходзіцца ў выніку аптымізацыі пад праговай закрыцця...

— Клуб раённыя метадысты адсталі. Значыць, захавалася і чалавек, які падтрымлівае абрад. А ўвогуле, недахоп фалькларыстаў на месцах — праблема агульнарэспубліканская...

— Да свайго сораму, ніколі не бачыў, як стралу водзяць ды хаваюць. У Казацкіх Балсунах, атрымліваецца, ехаць ужо не выпадае. А вось у Стаўбун Святлана Парашчанка сёлета запрасіла. Паеду.

— Глядзіце, абавязкова ў жыцце выкачаюць!

— Не бяды... Наступнае пытанне: што рабіць з адраджанымі абрадамі далей? Турыстам за грошы сакральнае відовішча прадаваць?

— Аўтэнтыку мы зафіксавалі на стужку. Далей пайшла трансфармацыя, перастварэнне, калі хочаце. На мой погляд, гэта нават экспартаваць можна ў межах рэгіёна, дзе пра абрад ведаюць.

— Але ж не выключаю магчымасці, што праз пэўны час і пры пэўнай рэкламе "Пахаваннем стралы", скажам, і ў Афрыцы зацікавяцца!..

— А ці знойдзем мы там належнае жыгнёвае поле? А калі больш сур'ёзна, то традыцыйная народная культура вельмі прывязана да месца, і ў той жа Афрыцы, упэўнена, ёсць свае адметныя ды цікавыя абрады.

Пад час абраду "Варожне і пахаванне стралы" на Веткаўшчыне. Фота Андрэя МІЦКЕВІЧА

"Пахаванне стралы" ў... Афрыцы?

"Хварэюць" на фальклор "спецыяльна навучаныя людзі"

Фота Сяргея ТРАПІЛАВА

Ірына ГЛУШЭЦ

— Мы пачалі гаворку пра трансфармацыю. З гэтай нагоды якой бачыцца перспектыва развіцця традыцыі? Ці мы яе ў выглядзе плёнак і аўдыязапісаў пакінем у банку даных для нашчадкаў? Пакінем — і забудземся?

— У нас ёсць бабулі — носьбіты традыцыі. З'явіліся і калектывы-пераймальнікі. Апошнія цяпер імкнунца зацікавіць сярэдняе пакаленне. Для таго, каб ведалі, каб усведамлялі, на чым будаваліся нашы ўяўленні пра свет, пра месца чалавека ў жыцці, пра любоў ды людскасць. І гэта важна ў разуменні нас сённяшніх... Так што гаворка — не пра дзею дзеля дзеі. Гаворка, паўтаруся, — пра разуменне беларускай існасці, беларускай адметнасці...

— Як мы ўсё ўразіліся, калі летась у жніўні ў Старым Дзедзіне, што на Клімавіччыне, дзяўчаты правялі абрад выкліку дажджу: рэчку мясцовую ўзаралі. І адрозж даядж пайшоў! Мы, напэўна, пачалі адрывацца ад прыроды тады, калі забыліся на спрадвечныя абрады... Гэта ўсё, па-мойму, яшчэ ў дзіцячых садках выкладаць трэба.

— А ёсць ужо прыклады, калі сучасныя дзеці на традыцыі выходзяць не без поспеху. Віктар Шыпкоў з Маркавічаў (Гомельскі раён) вырас у мясцовым фальклорным калектыве, на абрадзе "Сула". Цяпер ён вучыцца ў Мін-

ску і, наколькі ведаю, не губляе кантактаў з домам, з калектывам, нават мае намер ім кіраваць!..

— Гомельская музычная фольк-фармацыя "Ягрова Гара" Ігара Архіпава, у якую вы, Ірына, таксама ўваходзіце, — вынік працы генетычнай памяці, калі адчуваеш, што без каранёў няма далейшага росту?

— Дарэчы, вельмі яркая з'ява, скіраваная на аднаўленне страчанай сувязі пакаленняў. Колькі разоў заўважала, як людзі, пачушы народныя песні, адаптаваныя сучаснымі гуртамі, пачынаюць цікавіцца фальклорным матэрыялам: песнямі аўтэнтчнымі.

— Згодны, неўсвядомленыя праявы самаідэнтыфікацыі цяпер заўважныя ўсё часцей. Моладзь пачала цікавіцца і арнамантам, і строем, і гісторыяй... Ініцыятыва "знізу" — з'ява частая?

— Бываюць і такія выпадкі. Вось з Буда-Кашалёва патэлефанавалі ўдзельнікі фальклорнага гурта, што дзейнічае пры РДК: прасілі клікаць іх выступаць, бо "заседзеліся" на месцы, пакуль ішоў рамонт іхняй установы. З Брагінскага музея вась паведамілі, што збіраюцца падрыхтаваць дакументы па вясельным абрадзе "Вёльцы", каб яму быў наданы статус нематэрыяльнай культурнай спадчыны. Так што самадзейных артыстаў тут ніхто не падштурхоўвае, самі ўласную адказнасць усведамляюць.

— Колькі абрадаў на Гомельшчыне ўжо маюць статус нематэрыяльнай культурнай каштоўнасці?

— Сем. Неўзабаве, спадзяюся да Дзяржаўнага спіса будуць дадзены тонежская "Чырачка" з Лельчыцкага раёна, знакамітае неглюбскае ткацтва, што ў Веткаўскім раёне. Прытым афіцыйна ў спісе знаходзіцца чатыры элементы. Хойніцкая "Русалка", лельчыцкая традыцыя шанавання крыжоў ("Каменных дзевачак"), рычойскія слевы ўжо рэкамендаваны Радой, засталася толькі фармальнасць: унесці іх у спіс праз пастанову Савета Міністраў.

— У нас што ні вёска, дык ці абрад, ці сакральны прыродны аб'ект. Нам не хапае даведніка па ўсіх гэтых з'явах, абрадавых элементах, прыродных аб'ектах, што маюць

сакральнае значэнне. Каб ведаць і разумець. Але пры адсутнасці належнага фінансавання пра гэта застаецца толькі марыць...

— Грошай іншым разам на экспедыцыі не хапае. Але не гэта галоўнае, бо ў экспедыцыі ездзілі і будзем ездзіць. І тэхніка ёсць. Часам творчай дзейнасці замінае вялікая колькасць справаздачных папер. А хацелася б больш часу выдзяляць на тое ж упарадкаванне нашых архіваў, бо многія рэчы яшчэ проста не расшыфраваны.

— А ўсё гэтае багацце павінна працаваць — у школах ды ў музеях...

— Да архіўнай справы можна было б падключыць пад час практыкі і студэнтаў Універсітэта культуры, Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Скарыны.

— Усё ж не турбуе раз-пораз думка, што займаецеся нікому не патрэбнай справай?

— Мне гэта патрэбна. Турбуе іншае: і сфера культуры, і сфера адукацыі шмат увагі надаюць нацыянальнаму. Але вась скаардынаванасці ў дадзенай справе, на мой погляд, не заўсёды хапае. З-за гэтага разнабою фальклор наш яшчэ не стаў асновай для эстэтычнага выхавання ў рамках навучальных праграм.

— У вобласці ёсць альбом, дзе сабраны ўсе нашы колішнія і сённяшнія народныя майстры: ткачыкі, глінамеры, разбярэжы?

— Пакуль няма. У нас добра наладжаны выпуск буклетаў па самадзейных калектывах ды абрадах. А падрыхтоўка такога альбома — у нашых бліжэйшых планах. Канешне, не пра ўсе рамёствы і не пра ўсіх майстроў адразу, бо наша вобласць вельмі багатая на іх.

— Няма пакуль і альбома, дзе былі б сабраны ўсе ўзоры веткаўскай аконнай рызбы... У Цэнтры ёсць спецыяліст па міжнародных стасунках?

— Адсутнічае. Канешне, ён патрэбны. Каб не скісці і тыя ж "Стаўбунскія вячоркі", і шматлікія іншыя калектывы, якія пастаянна рвуцца паказаць сябе за мяжу, і каб Цэнтр наш рухаўся разам з усім цывілізаваным светам.

— Дый я хачу, каб у жыцце мяне выкачалі не толькі пад Стаўбуном, але і дзе-небудзь пад Кейптаўнам...

Што ў вас новага?

Ад Бранска да Вільнюса

Сташанскі дом фальклору
Пінскага раёна Брэсцкай вобласці

Мінулы год для супрацоўнікаў Сташанскага дома фальклору выдаўся надзвычай удалым. Па словах нязменнага загадчыка ўстановы культуры Венеры Папіціч, аўтэнтны народны ансамбль "Чабатухі", што дзейнічае пры СДФ, не раз прымаў удзел у шматлікіх раённых ды абласных святах. Але і гэта яшчэ не ўсё. Нягледзячы на ўзрост (некаторым удзельнікам калектыву на сёння — больш за 80 гадоў), "чабатухі" летась пабывалі ажно чатыры разы за мяжой, дэманструючы палякам, літоўцам ды расіянам багацце і характаво спеўнай ды мілагучнай палескай песні.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

У чым сакрэт? — спытаеце вы. Мабыць, у няўрымслівасці загадчыка ўстановы. Венера Папіціч і з новымі людзьмі заўсёды рада пазнаёміцца, і прадставіць свой калектыву кожнаму зацікаўленаму — ад шараговага гасця ўстановы да журналіста рэспубліканскага выдання, — і "выбівае грошы" для паездкі то ў мясцовых спонсараў, то ў раённых улад.

Першы замежны "ваяж" у "Чабатух" адбыўся яшчэ ўвесну. Ужо трэці раз яны выступілі на фальклорным фестывалі "Там, па маёвай росі", што ладзіць у Бельску-Падляшскім (Польшча) дырэктар "Музея малой Бацькаўшчыны ў Студзіводах" Дарафей Фіёнік. Пасля было запрашэнне ад арганізатараў фестывалю "Вяснянскі карагод" у расійскім Бранску, пасля — гастролі ў Варшаве, а напрыканцы восені, дзякуючы загадчыку аддзела традыцыйнай культуры Брэсцкага абласнога грамадска-культурнага цэнтру Ларысе Быцко, — і ў Вільнюсе. Там паляшчкі скарылі сваімі спевамі і прадстаўленнем традыцыйных абрадаў (напрыклад, тагога ўнікальнага, як "Скокі на лавах") гледачоў з многіх краін свету. І як сведчанне свайго поспеху прывезлі з Вільнюса дыплом лаўрэата Міжнароднага фестывалю "Пакроўскія званы"...

Таксама паспяхова прайшло выступленне артыстаў у Беларусі на агульнарэспубліканскім форуме "Покліч Палесся", на якім яны прадставілі старадаўні абрад "Засеўка гуркоў". А сёння яны рыхтуюцца прэзентаваць культуру свайго раёна на традыцыйным абласным свяце "Рух зямлі"... Так што адпачываць ім няма калі. Тым больш усе святаў беларускага народнага календара — Зажынкі, Дажынкі, Калядкі ды многія іншыя — на Піншчыне без "Чабатух" сёння не ўяўляюць...

На жаль, на сёння існуе толькі некалькі відэазапісаў (у тым ліку і ў Інтэрнэце) з аўтэнтнымі танцамі, абрадамі ды спевамі, якія выконвае сташанскі калектыву. Няма ў ансамбля і дыскаў са сваімі запісамі, якімі ён мог бы пахваліцца перад айчыннымі ды замежнымі гасцямі сваёй установы ці пад час гастролей... Але, як кажа Венера Папіціч, усё гэта абавязкова будзе, тым больш раённае кіраўніцтва Пінскага райвыканкама вельмі прыхільна ставіцца да калектыву ды падтрымлівае яго ўдзельніц не толькі транспартам, а і матэрыяльна, часткова фінансуючы іхня замежныя гастролі... Таму сумняваюцца ў словах няўрымслівых дырэктара Сташанскага дома рамёстваў я, да прыкладу, не збіраюся...

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97,

абмяркоўвайце на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kimpressby, [instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby)

3 працягам...

Пачынаем знаёміць чытачоў з фрагментамі кнігі фалькларыста, лідара этна-трыа "Троіца" Івана Кірчука. Іван Іванавіч сам прапанаваў для публікацыі той раздзел, які апавядае пра пераломны момант у шляху яго духоўнага пошуку. А аздобіць публікацыю творца вырашыў сваімі малюнкамі, што нагадваюць пра знакавыя моманты спазнання.

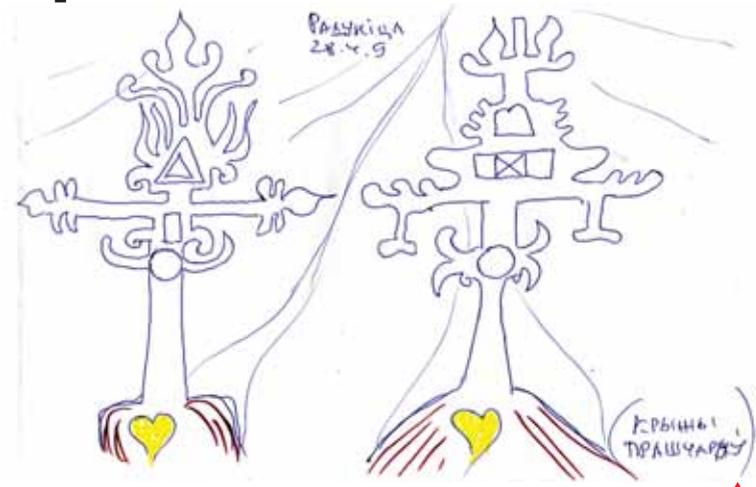
4 чэрвеня.

Наперадзе — Вільнюс. Таму — паспешлівыя зборы, таксі і цягнік.

Дарога ляціць стралою! І вострэн — старажытны і дарагі горад!

Пад музыку званую уваходжу ў касцёл і ў думках звяртаюся да Усявышняга. Вочы разглядаюць залатую рызу Вострабрамскай Марыі. Сёння на яе твары чытаецца нейкі сум. Падаецца, яе прамяністае святло чысціць мяне з галавы да ног. Яна была так блізка! У гэтыя

Пра што мне піша неба

Т Э К С Т

Іван КІРЧУК,

лідар этна-трыа "Троіца", выкладчык Інстытута культуры Беларусі і Беларускага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка

хвіліны пагружэння я быў узрушаны ад малітваў і разгляду Марыі. Чалавек такі слабы! Як дзіўна адчуваць у сабе ўздзеянне розных энергій: прыродныя — каля каскадаў — і духоўныя, хрысціянскія — тут, ля абразоў...

Але наперадзе была работа [...].

Гэтым разам у мяне былі шыкоўныя апартаменты: пяціпакаёвая кватэра на адзінаццатым паверсе. Праўда, у пакоях жылі дзве асобы. Я прадставіўся, сказаў, колькі дзён буду тут жыць, і засяліўся ў вольны пакой. З акна быў найпрыгажэйшы выгляд усходаў і захадаў сонца.

У мяне пяць дзён працы. Я прывёз шмат рэквізіту і вельмі хачу паспрабаваць з удзельнікамі абраду пласцінку, уплесці разам з тканінамі сімвалізм і магію Добра, Любоўі і пакланення Продкам.

Я заварыў сабе чай і выйшаў на балкон. Вільнюс — зялёны горад. Тут іншыя аблогі. На Кургане я шмат медытаваў з аблокамі і нябеснай прасторай. Сколькі вобразаў намаляваў! А тут сцішыўся, бо бела-шэрыя аблогі загрузасцілі неба і вяселі над прыгарадам.

5 чэрвеня.

5:45. Неверагоднае бяссонне! Сколькі думак, якія пагружэнні, якія ўспаміны! Не хвілінамі — гадзінамі! Дзе я? Што тут раблю?

Насупраць — будынак у дваццаць паверхаў, нагадвае прыгожы шматузроўневы лайнер. Плыве ў аблоках! Шкляныя балконы і агромністыя вокны, у якіх усё бачна...

10:20. У касцёл дабіраўся хвілін сорок. У капліцы былі адчыненыя вокны, і абраз Дзевы Марыі дыхаў свежым ранкам і чысцінёй. Людзей, якія маліліся, было няшмат. Я прайшоў чатыры колы пацерак за Продаў. Потым устаў на калені і маліўся за здароўе мамы і Машы. Доўга "гаварыў" з Дзевой Марыяй пра свае праблемы. Золатам чысціў свой непазслуханы застылы мозг.

Зайшоў у праваслаўны манастыр, пакланіўся Віленскім мучанікам, напісаў запіскі. Адкрылі мошчы, і вернікі пачалі прыкладаць да іх іконкі. Я таксама ўстаў у чаргу. Потым сеў і пачаў разглядаць іконы: Пачаеўская, Мікалай Цудатворац, Серафім Сароўскі, Панцеляймон Ацяляльнік. Падышоў да кожнай, прыціснуўся да халоднага шкла: "Дапамажыце!" У суботу — Троіцкія Дзяды, значыць, тут я не проста так.

14:30. З'ездзіў у касцёл Пятра і Паўла. Мноства твараў, фігур, скульптур глядзяць на ўсіх тых, хто ўваходзіць у храм, сваімі звыклімі позірамі. Змяняюцца часы, сыходзяць людзі, а яны як застылі ў тым часе, так і жывуць у гэтым. Будучы жыць і ў іншым. Засяродзіцца на малітве перашкаджалі турысты: яны бегалі і

Колькі слоў пра замак у Палібіне

15 студзеня 1850 года ў сям'і камандзіра Маскоўскага артылерыйскага гарнізона нарадзілася дачка. Хто тады мог падумаць, што яна стане вучоным, першай жанчынай — прафесарам матэматыкі, механікам, пісьменніцай, членам-карэспандэнтам Пецярбургскай Акадэміі навук?

Палібінскі дом, дзе сёння размяшчаюцца Музей Соф'і Кавалеўскай.

"Віцебскі след" Кавалеўскай

Маленства з шасці гадоў і юнацтва Софы (так яе называлі родзічы) праходзіла ў родавым бацькоўскім маёнтку Палібіна Віцебскай губерні (сёння — расійская Пскоўшчына). Ён раней належыў генералу Міхельсону, усмірыцелю паўстання Емяльяна Пугачова. У той час там стаяла вясковая хата "простай архітэктуры", дзе жыла жонка Міхельсона — Шарлота Іванаўна.

Васіль Корвін-Крукоўскі (бацька Соф'і Кавалеўскай) за 10 610 рублёў набыў гэты маёнтак з публічных таргоў. Пасля заканчэння яго ваеннай кар'еры сям'я размясцілася тут стала. Тады ж было распачата будаўніцтва "замка" — вялікага дома з вежамі і флігелямі. У гісторыі палібінскага маёнтка пачынаецца новы перыяд. Па ўспамінах суседзяў, дом быў пабудаваны так, што можна было стаіцца, абыходзячы яго. Каля сядзібы разбілі фруктовы сад, агарод з парнікамі ды аранжарэямі. Тэрасы былі абвіты ружа-

мі. Нават да сёння яшчэ захаваліся 200-гадовыя дубы і сосны, 170-гадовыя ліпы...

Бацькі даручылі сачыць за выхаваннем дзяцей няні і губернантцы. Так, міс Сміт, англічанка па паходжанні, прывучала Софу да выключнай працаздольнасці ды акуратнасці. Дзяўчынка шмат чытала і неўзабаве сама стала складаць вершы. Усяляк стараўся ахоўваць сваіх дачок бацька. Адлегласць ад сталіцы магла стаць перашкодай у памкненні да змен, але не замінала ў гэтым цалкам.

Софа ўжо ў дзесяць гадоў прачытала тоўсты алгебраічны задачнік з бацькоўскай бібліятэкі. Бацька толькі качаў галавой і казаў, што дзіця забівае галаву непатрэбнымі навукамі. Ён спадзяваўся, што, ператварыўшыся ў прыгожых дзяўчат, ягоныя дочки выкінуць усе "глупствы" з галавы. З успамінаў самой Соф'і вядома, што яна вельмі любіла гутарыць са сваім дзяцкам Пятром Васільевічам, які "матэматыцы не

навучаўся, але прачытаў шмат матэматычных кніг і любіў пафіласофстваваць па гэтых пытаннях". Тое спарадзіла цікавасць дзяўчынкі да матэматыкі. Развіццю інтарэсу садзейнічала і тая кур'ёзная акалічнасць, што адзін з пакояў дома, на якую не хапіла выпісаных з Пецярбурга шпалер, быў абклеены лістамі простага бумажна з курса дыферэнцыяльнага інтэгральнага вылічэння вядомага матэматыка Астраградскага, набітых бацькам у маладосці. Гадзінамі стаяла дзяўчынка каля іх, разбіраючыся ў таямнічых формулах і тэкстах. Знаёмы бацькі, прафесар Тырнаў, заўважыў здольнасці дзяўчыны. Аднойчы ён назваў яе новым Паскалем і падарыў сваю кнігу. Пад час паездкаў у Пецярбург Кавалеўская пачала браць урокі вышэйшай матэматыкі. Так быў зроблены першы крок на шляху да авалодання навукай.

Сама Соф'я пазней казала: "Я атрымала ў спадчыну жаданне вучыцца ад продка венгерскага караля Корвіна, любоў да матэматыкі, музыкі і паззіі — ад дзёда, маці, акадэміка, астранома Шуберта, любоў да вандровак — ад прабабкі-цыганкі".

Іна ЯКУБОВІЧ,
старшы навуковы супрацоўнік
Віцебскага абласнога
краязнаўчага музея

Страта

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Ілья СВІРЫН

Народны скульптар вырабіў не толькі сотні драўляных фігурак, якія ўтвараюць мудрагелістыя сюжэты ды кампазіцыі, — ён стаў аўтарам уласнага свету, дзе лялькі такія самыя жывыя, як людзі. І гэты свет называецца вельмі проста: вёска Стойлы. Тая звычайная вёска, якую сёння не знойдзеш на геаграфічных картах. Некалькі дзесяцігоддзяў яна працягвала жыць толькі дзякуючы "апошняму з магікан" — знакамітаму далёка за межамі Беларусі творцу, які меў мноства магчымасцей змяніць прапіску, але ніводнай з іх прынцыпова не скарыстаўся. Ні выгоды, ні нягоды не прымуцілі яго перапусціць гэты свой патрыятызм.

Не толькі творчасць, але і ўсё жыццё разбярла было досведам служэння Радзіме. Радзіме — у тым вузкім, і менавіта таму канкрэтным сэнсе слова, дзякуючы якому пафасныя ідэі становяцца чыёсці надзённай рэальнасцю. І таму наша задача — захаваць памяць пра гэтага сапраўднага героя Беларусі. Гутарка нават не пра помнік або мемарыяльную шыльду, але перадусім — пра зберажэнне саматужнага музея, створанага геніем ініцыяна мастацтва на вясковым падворку. Бо толькі так мы можам прадоўжыць справу яго жыцця ды зберагчы вёску Стойлы. Няма сумневу, што ад яе лёсу залежыць гісторыя і соцень іншых беларускіх вёсак, якія сёння таксама апынуліся на мяжы паміж быццём і нябытам...

Апошні жыхар вёскі Стойлы

Фота Эдуарда КАБЯКА

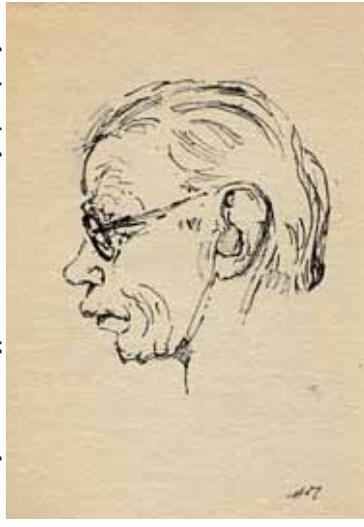
Працяг чытайце ў наступных нумарах "К".

Хваляваць душу, выклікаць захапленне і пэўны інтарэс могуць не толькі завершаныя графічныя рэчы, але і нават маленькія чарнавыя накіды. Асабліва калі нас, сённяшніх, ад накідаў, зробленых мастаком, аддзяляюць гады. Хуткія замалёўкі з натурны могуць быць разнастайнымі і раскрываць прыхільнасці аўтара, але ў аснове сваёй яны — адно, бо захоўваюць сэрца і душу творцы і даносяць адбітак даўно мінулай эпохі...

Барыс КРЭПАК

Замалёўкі Мікалая Чурабы, падпісы да якіх аўтар не зрабіў.

Імёны ж герояў аўтар не заўжды пазначаюць...

Вось такія мілымі і неверагодна блізкімі майму сэрцу аказаліся алоўкавыя накіды вядомага беларускага мастака Мікалая Чурабы, зробленыя ім на розных з'ездах ды пленумах Саюза мастакоў БССР, а таксама ў час, вольны ад працы над вялікімі карцінамі, пейзажамі і кампазіцыйнымі партрэтамі, калі выпадала магчымасць за хвіліну-другую ўвасобіць лік сябра-мастака, пісьменніка або іншага творчага дзеяча. Прычым не для нейкай выстаўкі, нават не для паказу камусьці паміж справай, а так, асабіста для сябе, бо Мікалай Дзмітрыевіч не мог ні хвіліны сядзець без "штрыха" ды слухаць маркотныя банальныя даклады ды выступленні "ў спрэчках" сваіх калег. Словам, рука сама цягнулася да алоўка, а аловак — да блакнота. І пры гэтым ён атрымліваў задавальненне. Прычым зразумела, што ніхто яму не пазіраваў, таму малюнкi атрымліваліся вельмі жывымі, непасрэднымі, часам — іранічна-забаўнымі. Хто б ні трапляў у поле зроку творцы — апынаўся у ягоным альбоме. Ён то прыглушаў лініі абрысаў твараў, то ўзмацняў цені, якая, здавалася, напаяўняліся жыццём і набывалі колер, хаця і заставаліся чорна-белым адлюстраваннем, то прыносіў у ахвяру тую або іншую дэталю для таго, каб дамагчыся бачнасці руху і надаць партрэту нейкую ўнутраную энергію. Часам выкарыстоўваў растушоўку, каб лепш аб'ёмна мадэляваць твар або шматслойную тонкую штрыхоўку...

Калі я прыйшоў на выстаўку твараў Чурабы, прымеркаваную да 100-годдзя з дня яго нараджэння, што была разгорнута ў залах Мастацкай галерэі Міхаіла Савіцкага, акрамя яго "галоўных" жывапісных, акварэльных і графічных работ мяне асабліва зацікавілі менавіта два стэнды якраз з "чарнавымі" мімалётнымі накідамі творчых людзей, якіх ён пабачыў у жывой атмасферы творчых "тудов і дней". На жаль, практычна ні адзінага імя "мадэлі" аўтар не зазначаў, і для сённяшніх маладых глядачоў выявы ўсіх гэтых персон нічога не скажуць. Але мне было асабліва цікава таму, што некаторых мастакоў я добра ведаў. Урэшце, як і самога Чурабу, з якім я пару разоў за савецкім часам сустракаўся ў ягонай родным Брэсце, у майстэрні на вуліцы Машэрава, 64. У гэтым доме ён жыў і пра-

У прэзідыуме IX з'езда мастакоў: Аляксандр Кузьмін (?), Алена Аладава, Заір Азгур.

Замалёўкі як "Мімалётныя ўяўленні"...

Мікалай Аўчыннікаў.

Сяргей Семіканай.

Віктар Грамыка.

Аскар Марыкс.

Іван Ахрэмыч.

Уладзімір Стэльмашонка.

цаваў амаль сорак гадоў. Амаль два месяцы таму, 31 кастрычніка, на фасадзе была ўрачыста адкрыта мемарыяльная дошка з адлюстраваннем пагруднага бар'ельефа мастака з атрыбутамі ягонай дзейнасці — пэндзлямі і алоўкам. Гэта першая ў горадзе дошка, прысвечаная мастаку (аўтар — скульптар Павел Герасіменка). Хоцяца думаць, не апошня, бо горад над Бугам славыты выдатнымі майстрамі выяўленчай культуры, якія прынеслі славу не толькі яму, але і ўсёй рэспубліцы. І таму рашэнне гарвыканкама лічу вельмі своєчасовым ды знакавым.

Дык вось, раней я ведаў Мікалая Дзмітрыевіча як цікавага майстра жывапісу і графікі, аўтара перш за ўсё шматлікіх твараў пра гераічную Брэсцкую крэпасць. Ён атрымаў даваенную чудаўную адукацыю ў Віцебскім мастацкім тэхнікуме ў Івана Ахрэмыча, Фёдара Фогта, Хрыстафора Даркевіча, Льва Лейтмана, Валянціна Дзежыца. Потым, у 1940-м годзе, — у Маскоўскім інстытуце выяўленчага мастацтва (пасля вайны — Мастацкі інстытут імя В.І. Сурыкава), дзе яго настаўнікамі былі Уладзімір Фаворскі, Павел Паўлінаў і Канстанцін Істомін. Словам, прафесійная школа была яшчэ тая! А яшчэ школа жыцця... Карэнны беларус, ён нарадзіўся ў Мінску і ўсё жыццё, не лічачы гадоў навучання ў Маскве, пражыў у Беларусі, якую бязмерна любіў, і цалкам прысвяціў ёй сваю творчасць ды педагогічную дзейнасць.

Аднак пра замалёўкі і накіды Мікалая Дзмітрыевіча я ніколі не ведаў, і для мяне яго мінская выстаўка ў гэтым сэнсе была маленькім святам душы. Сярод дзясяткаў мімалётных партрэтаў я адразу пазнаў Заіра Азгура, Івана Фяцісава, Пятра Данэлію, Івана Ахрэмыча, Яўгена Зайцава, Аскара Марыкса, Антона Уса, Мікалая Аўчыннікава, Віктара Грамыку, Сяргея Селіханова, Алену Аладаву, Уладзіміра Стэльмашонка (у асноўным — "мадэлі" з IX з'езда мастакоў БССР, студзень 1973 г.). Можна сказаць, персанажы — гістарычныя. Ёсць і Пётр Машэраў — у прэзідыуме з'езда. Але многіх я не пазнаў, і таму хацелася б, каб гэтыя партрэты пабачылі нашы ветэраны пэндзля, алоўка ды разца. Пабачылі і казалі: хто гэта? Бо для беларускай гісторыі культуры гэта важна як каштоўны дакумент, як жывы мастацкі летапіс інтэлектуальнай краіны... А будучы ў Маскве, рысаваў Васіля Аксёнава ды іншых пісьменнікаў-шасцідзясятнікаў.

Калі я разглядаў гэтыя чурбаўскія малюнкi, чамусьці ўспомніў аналагічныя мімалётныя рэчы, так бы мовіць, "лабараторную работу", класікаў рускага мастацтва (Аляксандра Іванова, Ільі Рэпіна, Валянціна Сярова, Алясандра Лабаса, дарожныя альбомы Фёдара Васільева), замежных твараў (Амадэа Мадзіляні, Анры Маціса, Пабла Пікаса), чароўныя экзерсысы нашых Леаніда Шчамялёва, Міхаіла Лісоўскага, Георгія Паплаўскага, Арлена Кашкурэвіча, Канстанціна Куксо. І яшчэ раз прыйшоў да высновы, што такое мастацтва мае права на прызнанне не толькі ў якасці "штуды", але і як самастойны від графікі, дзе першае ўражанне ад натурны мае значэнне першароднае ды непаўторнае, якое часта ў прадуманых і фармальна закончаных творах знікае, як "с белых яблонь дым"...

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."
- "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст."
- "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст."
- "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."
- "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."

Выстаўкі:

- Выстаўка твораў Марыі і Мікалая Ісаенкаў **"Двое пад адным дахам"** — да 26 студзеня.
- Выстаўка **"Выратаваныя каштоўнасці"** — да 12 лютага.
- Выстаўка **слупкіх пясцоў** са збору Нацыянальнага музея ў Варшаве — да 6 красавіка.
- Выстаўка, прысвечаная 75-годдзю музея, **"Мастацтва рэстаўрацыі. Магія майстэрства"** — да 12 лютага.
- Выстаўка скульптуры і графікі Андрэя Асташова **"Дзявочы Дазор"** — да 12 лютага.
- Выстаўка жывапісу і графікі Сяргея Кухто **"Віцебскі кентаўр"** — да 19 студзеня.
- Выстаўка акварэлі Сяргея Пісарэнка **"Туманныя апавяданні"** — да 9 лютага.
- Выстаўка арыгінальных аўтарскіх паштовак Арлена Кашкурэвіча **"Ab imo restore (Ад усёй душы)"** — да 16 лютага.
- Выстаўка аднаго твора ў рамках праекта "12 шэдэўраў Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь": **ікона "Ражджаства Хрыстова"** — да 18 лютага.

Філіялы Нацыянальнага мастацка-га музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі:

- Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
- "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
- "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛІНЦКАГА-БІРУЛІ Ў Г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37. Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Экспазіцыя **"Культура 1-й пал. XIX ст."**.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 327 00 05.

Экспазіцыі:

- "Старажытная Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў".

■ "Мастацтва ў гарадской культуры. XIX — XX стст."

Выстаўкі:

- Выстаўка **"Музей шакаладу "Nikolya"** — да сакавіка.
- Выстаўка **"Музей ёланчых цацак"** — да 15 лютага.
- Выстаўка аўтарскай лялькі **"Спадарыня лялька"** — да 1 лютага.
- Выстаўка твораў Яўгена Ждана і Аляксандра Рашэтнікава **"Грані натхнення"** — да 15 лютага.

Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

ДОМ-МУЗЕЙ ІЗ'ЕЗДА РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

Экспазіцыя:

- "Мінск губернскай ў канцы XIX — пачатку XX стст."
 - "ІЗ'езд РСДРП у асобах".
 - "Жандарскі вышук у царскай Расіі".
 - "Гісторыя Дома-музея ІЗ'езда РСДРП".
- Выстаўкі:**
- **"Васковыя фігуры"** і **"Аўто на далоні"** — да 1 лютага.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 12.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка **"Гісторыя і сучаснасць Беларускага хакея"** — да 31 студзеня.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

Экспазіцыі:

- "Геалогія і палеанталогія".
 - "Сезонныя змены".
 - "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
 - "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
 - "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
 - "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
- Выстаўка:**
- **"Экзатычны свет"** — да чэрвеня.

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 9А. Тэл.: 237 46 94.

- Выстаўка **"Велізарныя цмокі"** — да 1 лютага.

г. Мінск, пр. Ракасоўскага, 151/1. Тэл.: 291 99 51.

Экспазіцыі:

- "Жывёльны свет Беларусі ў сезоннай дынаміцы".
- "Каляводныя жывёлы".
- "Птушкі нашага горада".

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Святлода, 4. Тэл.: 327 10 75.

Экспазіцыя:

- "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".

Выстаўка:

- Персанальная юбілейная выстаўка мастака-пастаноўчыка,

ветэрана беларускага кіно Уладзіміра Чарнышова **"У гэтым шалёным і цудоўным свеце"** — да 19 студзеня.

Кінапраграмы:

- Мультыглікацыйная рэтра-праграма **"Зімовыя прыгоды"** — да 31 студзеня.
- Рэтраспектыва, прысвечаная 95-годдзю кінаактрысы Мішэль Морган, **"Самая французская"** — да 29 студзеня.
- Рэтраспектыва **"Кінаметафары Федэрыка Феліні"** — да 31 студзеня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
 - "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."
 - "Беларуская музычная культура XX ст."
 - "Тэатральная культура Беларусі XX ст."
- Выстаўка:**
- Выстаўка па выніках конкурсу **"Калядныя замалёўкі-2014"** — да 30 студзеня.

ГАСЦЁЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка да 75-годдзя мастака-пастаноўчыка кінастудыі "Беларусьфільм" Уладзіміра Чарнышова **"За парталам сэрны"** — да 6 лютага.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл: 327 11 66; 203 07 92.

- Пастаянная экспазіцыя.
- **Выстаўка:**
- Міжнародны выставачны праект з Музея Арміі (Стакгольм, Швецыя) **"Рэчы поміж жыццём і смерцю"** — да 25 студзеня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка Анатоля Дрыбаса **"Зімовыя пейзажы"** — да 23 лютага.
- *Ратуша*
- Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка **"Партрэты князёў Радзівілаў з калекцыі князя Канстанціна Гагенлоў"** — да 16 лютага.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ

ЯКУБА КОЛАСА
г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыя:

- **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
- Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.
- Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
- Музейна-педагагічны праект **"Крочам у школу разам з Коласам"**.

Акцыі:

- **"Самы лепшы дзень"** (Дзень нараджэння ў музей).
 - Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"** (па папярэдняй дамоўленасці).
 - Музейная творчая майстарня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).
- Выстаўка:**
- Традыцыйны кітайскі жывапіс, каліграфія тушу і мінеральнымі фарбамі Сунь Хунчжы і Марыны Эльяшэвіч **"...І спее колас залаты"**.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыя:

- Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.
- Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папарацка-кветкі"**, **"Вячоркі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
- Выстаўка мастацкай фатаграфіі Вольгі Сяргеевай **"Блізка"** — да 26 студзеня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

- Выстаўка скульптуры Уладзіміра Жбанова **"Ад мяне"** — да 31 мая.
- Выстаўка жывапісу, графікі і фатаграфіі **"Мінск — старадаўні і малады"** — да 1 сакавіка.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

- **"Мінск губернскай. Шляхецкі побыт"**.
 - **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
- Выстаўкі:**
- Выстаўка твораў Андрэя Смаляка **"Жыццё. Жывапіс. Каханне"** — да 19 студзеня.
- Імпрэза:**
- Канцэрт музычнага калектыву **"BON VOYAGE"** **"Рытмы Сонца"** — 17 студзеня.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША
г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

- **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.
- Выстаўка:**
- Выстаўка **"Gloria Patria"** — дакументы, карты, прадметы хрысціянскага культу з прыватнай калекцыі Ігара Сурмачэўскага — да верасня.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

- "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж".
- Виртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыя:

- **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры к. XIX — с. XX стст.

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, пр-т Ракасоўскага, 49. Тэл.: 291 16 76.

Экспазіцыі:

- **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Л.Шчамялёва"**.
- Выстаўка:**
- Выстаўка, прысвечаная Дню нараджэння Леаніда Шчамялёва, **"Белае сонца блакітнай зімы"** — з 23 студзеня да 13 лютага.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.

Выстаўка:

- **"Доблесць і слава. Дастехі і ўзбраенне XVI — XVII стст."** — да 1 сакавіка.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

- Выстаўкі:**
- Унікальны выставачны мега-праект Руслана Вашкевіча **"Ідзі і глядзі"** — да 25 студзеня.
 - Выстаўка **"Навагоднія гісторыі"** — да 1 лютага.
 - Фотавыстаўка **"Гомельскі палац і мастацкія калекцыі Паскевічаў са збору Дзяржаўнага Эрмітажа"** — да 31 студзеня.
 - Выстаўка **"Новае ў археалогіі Гомельшчыны"** — да 27 лютага.
- Экспазіцыі:**
- **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
 - **"Загадкавыя фантазіі мора"** (грот палаца).
 - Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
 - **"Чырвоная гасцёўня"**.
 - **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.
 - Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).
 - **"Старажытная гісторыя**

Гомельшчыны" (археалагічная экспазіцыя).

Вежа палаца

- **Экспазіцыя:**
- **"Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы"**.

Выстаўкі:

- **"Гісторыя ў пісьмёнах"** (факсімільныя выданні старажытнарускіх летапісаў з аддзела рэдкай кнігі Гомельскай абласной бібліятэкі імя У.І. Леніна) — да 31 студзеня.
- **"Рэтра-Гомель"** — да 31 студзеня.

Паўночнае крыло палаца

- **Экспазіцыя:**
 - **"Свет зьяроў Гомельшчыны"**.
- Выстаўкі:**
- Куток жывых экзатычных рэптылій.

Зімовы сад

- Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 57 41.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
- На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.
- **"Музей крыміналістыкі"**.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

- Экспазіцыя **"Прырода Лідчыны"**.
- Выстаўкі:**
- **"Вядзём пачатак свой ад Гедыміна..."**.
 - **"Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст."**.
 - **"Прывітанне, ранейшая Ліда!"**.
 - **"Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60"**.

- Турыстычна-пазнаваўчая праграма **"Праз вякі, праз стагоддзі"** ў Лідскім замку.
- **"Крылы над Лідай"** — выстаўка да 100-годдзя Лідскага аэрадрома.
- Выстаўка **"Чарадзейны куфар"**.
- Персанальная фотавыстаўка Алены Кавалёвай **"Дзень, які натхніў"**.

ЛІДСКІ ЗАМАК

- Камера катаванняў.
- Фотавыстаўка **"Захаваем на вякі"**.
- Партрэтная галерэя вялікіх князёў і каралёў.
- Фотавыстаўка **"Археалагічныя знаходкі Лідскага замка"**.
- Выстаўка рэплік **"Зброя Вялікага Княства"**.

ГАЛЕРЭІ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"
г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12.

- Выстаўка шрыфтавога дызайну і тыпаграфікі **"TYPE DIRECTORS CLUB"** — з 23 студзеня да 6 лютага.

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

- **17 — "Аіда"** (опера ў 4-х дзеях) Дж.Вердзі.
- **18 — "Шапэніяна"** Ф.Шапэна; **"Кармэн-сюіта"** Ж.Бізе — Р.Шчадрына; **"Шэсць танцаў"** В.А. Моцарта.